

KI

VET

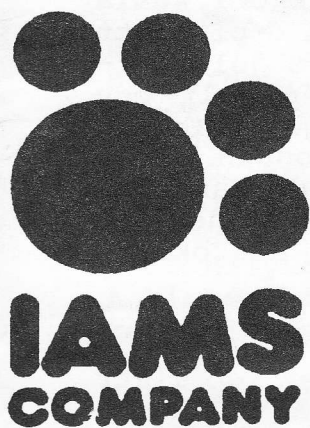
ÍTÉS EXTRA

Az állatorvos- és zoológushallgatók hallgatók lapja
II. évf. 7. szám 1997 április

Ára: 40.- Ft

Csak 18 éven felülieknek!

0-1048

QUOTE

...Dr. Veresegyházi Tamással

Honnan származik a Citrom név ?

A Citrom név nagyon régi dolog. 1974 szeptember 14-én jöttem a tanszékre, és október közepén három tanárt ötszáz diákkal elküldtek kötelező mezőgazdasági munkára. Én még az egyetemi évek alatt gyomorfekélyt szedtem össze. Bács-Kiskun megyébe kerültünk szüretelni, ahol még a rizses húsba is cseresznyepaprikát főztek. Nagyon fájt a gyomrom, meg voltam ijedve, fogalmam sem volt egy hónap után, hogyan kell egy hallgatóhoz szólni, így hát elég savanykás voltam ezen a szüreten. Miután visszajöttünk, a klubban tartott Mikulás ünnepségre meghívtak engem is, ahol többek közt tánárokat kellett felismerni jellemző tárgyakról. Az akkori kémia professzort, Nádor Károlyt egy pipa szimbolizálta, mivel ő pipázott állandóan. Aztán jött egy Füle, ez Scheiber professzort jelentette, mert ő Fülest fejtegetett a gyakorlatokon. Ezután volt egy citrom, amelyről engem kellett volna felismerni. Mentségemre legyen mondva, hogy senki sem ismert fel engem benne... Azonban attól kezdve a név rajtam maradt. Ennek örülök is, mert ha egy tanárnak beceneve van, az azt jelenti, hogy az illető lehet rossz, lehet jó, de semmi esetre sem közömbös, valamilyen hatást tesz a diákokra.

Mikor végzett a Tanár Úr ?

1971-ben.

És a köztes három év ?

Üzemi állatorvos voltam Kiskunlacházán egy TSZ-ben, és ez idő alatt voltam egy fél évig katona. Ekkor száj- és körömfájás járványvédelemre vezényeltek, amiről szólnak a Tamás bácsi meséi, Falu TV és egyebek. A szolgálat alatt hét megyében jártunk, ez alatt szedtem össze ezeket az élményeket.

Biztos jól megismerte az országot...

Amúgy is jól ismerem hazánkat, sokat utazunk, fiatalabb koromban sátorral jártunk. Volt olyan, hogy 3000 km-t autóztunk a Tiszán-túlton egy nyáron...

Pestről vagy vidékről származik ?

Ez nem könnyű kérdés. Én Békés megyei vagyok tulajdonképpen, anyám családja onnan származik. Mivel apám segédlelkész volt, mindig oda ment a család, ahol ő a segédlelkészi állást kapta. Amikor én születtem, Makón laktunk, onnan Battonyára kerültünk. Itt éltünk, amíg én 5. osztályos általános iskolás voltam. A következő állomás Dunaharaszti volt, ott érettségiztem, és a szüleim ott is laktak, amíg én egyetemistaként a kollégiumban. Ezután következett Kiskunlacháza, most pedig Szigetszentmiklóson lakom.

A családban volt-e hagyománya az állatorvosi vagy tanári hivatásnak ? Volt-e példakép ?

A bátyám állatorvos, ő három évvel előttem járt az egyetemen. Tulajdonképpen nem tudom, hogy példakép volt-e. Annak idején fel kellett mérni az esélyeinket. Én nagyon szerettem volna tanár lenni; erősen gondolkodtam, hogy az ELTE matek-fizika szakára menjek vagy az ÁOTE-re. Végül ide jobb esélyeim voltak, mert a bátyám majdnem végig kitűnő tanuló volt, így a helyben folyó szóbeli felvételin egyfajta előnyt jelentett a név ismerete. Erre nagyon nem volt szükség, mert az írásbelin fél pontot veszítettem.

Mesélne valamit a hajdani diákéletről, a klubról ?

A klub abban az időben készült, amikor én talán másodéves egyetemista voltam. FánCSI doktor ekkor jött vissza az egyetemre, ő volt a KISZ titkár. Ekkor döntöttük el, hogy azt a pincét jól fel tudjuk használni klub célra. Elkezdődött a nagy munka, a szénlapátolás, a takarítás, a kőcsiszolás. Minden társadalmi munkában folyt, a diákok csinálták, de nem csak állatorvosok, hanem tanárképzősök is. Akkor még sokkal kevesebb hölgy járt erre az egyetemre, a hallgatóknak 90-92 %-a fiú volt. A klubban viszont nagy létszámú női csapat jött össze, és így kicsit vidámabban telt az idő. Nagyon intenzív klubélet indult be, játszottak itt a Tolcsvayék, gyakran volt esti szórakozás, kiállítás egyik-másik hallgató szobraiból, rajzaiból. Napközben nem volt nyitva, ezt csak akkor vezették be, amikor már tanársegédkedtem.

Milyen a Tanár Úr szerint az ideális vizsgázó ?

Húha! Az ideális vizsgázó nincs nagyon megijedve. Nincs annál szomorúbb, amikor valaki halálsápadtan és reszkető kézzel ül az emberrel szemben, és érzem, hogy teljesen kikészült idegileg. A vizsgának nem az a célja, hogy bántuk a hallgatót, hanem hogy ellenőrizzük a tudását. Az ideális vizsgázó jól felkészült, élénk és partner, a kérdésekre könnyen és gyorsan válaszol, de nincs megijedve.

Milyen kutatásokat végeznek a tanszéken ?

A biokémiai osztály kutatási területe a kérődzőkkel és a bendővel kapcsolatos. Neográdi és Pálffy doktor a bendőhámsejtek biokémiáját vizsgálják, én pedig a bendőemésztéssel foglalkozom. Elsősorban a fehérjeemésztéssel, amiből a doktori disszertációm is írtam. Most inkább az etanol anyagcserével, a bendő és az etanol kapcsolatával foglalkozom. A tanszéken folyó munka mellett ahhoz, hogy meg tudjunk élni, magánórákat is adok. Ez azonban heti 18 órát elvesz, be kell jönnöm szombaton is, mert Pécsről, Hódmezővásárhelyről, Nyíregyházáról, Szolnokról járnak fel diákjaim.

Van-e vagy lesz-e folytatása az állatorvosi pályának folytatása a családban ?

Nem lesz. Két lányom van, az egyik az ELTE angol-francia szakán tanul, a másik lányom másodéves gyógyszerész hallgató, a feleségem is orvos. Teljesen szabad volt a pályaválasztás, és nem bánom, hogy így döntöttek a gyerekek, mert ezt a pályát nem tartom női szakmának, főleg nem a vidéki praxist.

Tavaly tavasszal találkoztunk egy egyetemi fesztiválon, pontosabban egy néptánc bemutatón. Milyen kapcsolatban áll a Tanár Úr a néptánccal ?

Én nagyon szeretem a néptáncot. Eljártam többször is az Állami Népi Együttes fellépéseire, igen nagyra tartottam Rábai Miklós koreográfiáit. Azonban - tőlem teljesen függetlenül - nagyobbik lányom nagy néptánc, népzene rajongó lett, furulyázik gyimesi és moldvai csángót. Ennek hatására a kisebbik lányom ütőgordonozni kezdett. Együtt is szoktak fellépni. Most a budapesti millicentenáriumi ünnepeken zenéltek egy negyed órát a Vajdahunyad várnál, felkérésre, amire nagyon büszke vagyok. Mindkét lányom táncol az ELTE néptáncgyűjtésében, és azon az estén ők is felléptek.

Meglepetés volt, hogy az Állatorvosiról is volt valaki ?

Igen, egyáltalán nem tudtam róla, hogy van nekünk is egy ilyen

lelkes kis csapatunk, aki a néptáncot műveli. Én annak vagyok a híve, hogy nagyon sokféle érdeklődésű embernek kell ide járni, és itt a területükön előbbre jutni. Valamilyen összeszerveződéses alapon irodalmi színpadot, kórust kellene létrehozni. Én azt hiszem, a néptánc egy fantasztikus felszabadulást jelenthet, mikor jó zenére kitáncolhatja, kitombolhatja magát. Arról nem is beszélve, hogy olyan gyönyörűek a lányok, amikor felveszik azt a szép népviseletet, nagyon jó rájuk nézni. Kell, hogy legyen a hallgatók között tíz olyan ember, aki szeret mondjuk énekelni vagy verset írni; ők helyben, a kollégiumban alakíthatnának egy önképző kört. A klubot is igénybe lehetne venni ilyen célokra. Ehhez az is kéne, hogy a klubot odaadják valamelyik évfolyamból öt-tíz embernek, akik nyilvántartanak, hogy a helyiséget mikor és ki kéri. A beszűkült érdeklődési körünk, csak az egyetemi tananyagra szorító figyelmünk nem megfelelő. Az Önök korában mindent el kell tudni intéznie az embernek, és mindenre kellé hogy legyen ideje.

Hogy fogják ünnepelni a húsvétot a családban ?

Ahogy szoktuk mindig. Mi egy hívó család vagyunk, járunk templomba minden vasárnap. Én a református egyháznak presbitere is vagyok Szigetszentmiklóson. Húsvét első napján templomba megyünk, úrvacsorázunk, a család együtt. Utána valószínűleg Solymárra megyünk az anyósomékhoz, ahol a közös húsvéti ebédünket együtt fogjuk elkölteni.

Végül egy időszerű kérdést tennék fel: mit gondol arról az elképzelésünkről, hogy fel szeretnénk újítani az Equus napokat ?

Jó lenne egy diák nap, de nem olyan, amilyen az Equus nap volt. Ezek egy időben nagyon jók voltak, tartalmas műsorral, humorral valódi szórakozást nyújtottak. A rendelkezésre álló három nap azonban hosszúnak bizonyult, nem tudták megtölteni. Én voltam a kollégiumban kétszer, háromszor Equus napokon; az esti rendezvények jók voltak, a másnap délelőtti sportprogramok szintúgy, mégis nagyon sok volt a tengés-lengés, a kihasználatlan idő. A diáknapnak az lenne a lényege, hogy az egyetemi élettel kapcsolatos összes pozitívumot és visszásságot karikírozni lehessen, valóban jó sportrendezvényekben részt venni. Nagyon örülnék neki, ha megszerveznének egy igazán tartalmas diáknapot.

Egy jól szervezett műsorban részt is venne a Tanár Úr ?

Jó Isten! Elképzelhető, igen, attól függően, hogy milyen a műsor. Köszönjük a riportot, és viszontlásra az Equus napokon!

Molnár Beáta és Szabó Orsolya

Elnézést kérünk a lányoktól, hogy az előző számban közzé tett interjúban nevük lemaradt a cikk végéről. /a szerk./

Elmélkedések

Ami a legfontosabb: kitört a tavasz!

Március van. Ez a rovat is folytatódik.

Tél volt, vizsgaidőszak, várakozás, időhiány, kétkedés, persze buli és síelés is (már akinek...).

Gondolkodtunk, hogy mi is történt ezalatt, mi volt fontos kívül és belül. Ezekről lesz néhány szó.

Elsőként PI barátom válaszát közöljük az előző lapban közölt "elmélkedő" cikkel kapcsolatban.

A számítógép

— barát vagy ellenség —

Mivel mostanában évfolyamtársaimtól és tanáraink egy részétől is azt hallom, hogy a számítógép milyen rossz dolog, úgy gondoltam, nem állhatom meg szó nélkül a dolgot.

Sokat töprengtem azon, hogy vajon mi váltja ki ezt az ellenszenvet ezzel az egyszerűen bonyolult gépezettel szemben. Pedig ha jobban belegondolok, éppen ugyanolyan segédeszköz, mint a háztartások (valószínűleg) mindegyikében megtalálható porszívó vagy mosógép, esetleg a mikrohullámú sütő.

A számítógéppel szemben a legtöbbször az az érv vetődik fel, hogy elembertelenít, személytelenné tesz minden munkát, hiszen ma már bárki rálephet a XXI. század információs sztrádájára (lásd Internet), ahol nagyon gyorsan és egyszerűen az egyetemes tudás közelébe kerülhet. Ha ebből a szempontból vizsgáljuk meg, a háztartási eszközök nagy része ugyanezt teszi.

Milyen szép is volt régen, amikor a mosónők a patak partján összegyűlve mosták a ruhát és pletykálgottak. És milyen hangulatos lehetett az az idő, amikor az öregek a baromfitépcs közben a petróleumlámpa fényénél mesét mondtak a tátott szájjal figyelő gyerekeknek. Azt azonban tudomásul kell venni, hogy a világ halad — az persze kérdés, hogy előre- vagy hátrafelé. Ma már ritkán mosunk kézzel és a legtöbbször a csirkét is gyárilag bontva vesszük a piacon.

Ehhez a civilizációs fejlődéshez hozzátartozik a számítógép megjelenése is. Ma már szinte mindenhol megtalálhatóak, akkor is ha nem látszanak. És azok is használják, akik a legjobban tiltakoznak ellene, csak nem tudnak róla. Éppen ezért szerintem nem szidni, hanem megismerni kellene. Az emberek többsége ugyanis attól fél a legjobban, amit nem ismer. Ha elég ismeretünk van a számítógépekről, akkor helyesen tudunk dönteni arról, hogy mire használjuk, úgy, hogy ne az ellenségünk, hanem a társunk legyen. Ha azonban elzárkózunk előle, akkor azoknak adunk lehetőséget, akik nem a megfelelő célokra használják.

Arra pedig gondolni sem merek, hogy mi lesz azoknak a gyerekeivel, akik most tiltakoznak a számítógépek ellen. Mit fognak nekik mondani:

- „Megtiltom, hogy az iskolában/a könyvtárban/a barátodnál stb. használj a számítógépet !!!”
- „El sem tudod képzelni kisfiam, hogy micsoda rossz dolog az a számítógép. Ha rám hallgatsz, a közelébe sem mész.”

Mint tudjuk a tiltás nem megoldás, a cél, hogy elmagyarázzuk majd nekik, hogy mire ne használják (pl. éjjel-nappali játék, szexképek nézegetése az Interneten stb.).

Vajon megbirkózunk -e majd ezzel a problémával...?

— ip —

Míg múltattuk az időt - ki-ki mivel -, HD kezembe adott egy írást ami tetszett, íme:

- "Történt valami? Annyira lóg az orrod!
- Igen.
- Akarsz beszélni róla?
- Igen.
- Akkor gyere, üljünk le ide. Nagyon el vagy kenődve?
- Igen.
- Nos, mégis mi történt? Mondd csak el nyugodtan, ha nem vagyok nagyon indiszkrét.
- Nem.
- Bennem bizhatsz, hisz tudod, nem mondom el senkinek.
- Tudom.
- Persze én mindjárt látom, ha valakit bánt valami. Nem biztos ugyan, hogy tudok segíteni rajta, de gondolom, már az is jó, ha az ember valakinek kiöntheti a lelkét.
- Igen!
- Te, veled valami nagyon nagy baj történhetett! Biztos, hogy el akarod mondani?
- Igen.
- Csak, mert olyan régen beszélgettünk úgy istenigazán. Végre, itt az alkalom, hogy meghallgassuk egymást. Ha van időd rá, nyugodtan pakolj ki, én hallgatlak.
- Jó.
- De, ugye nem haragszol, ha öt perc múlva el kell, hogy menjek, úgyhogy, ha nem sértelek meg, próbáld rövidre fogni.
- Rendben. (...)"

HD

Mikor elolvastam, kissé megijedtem, merthogy elgondoltam: az én időm azzal telt -e, amivel kellett (volna). Persze, kár keseregni azon, ami elmúlt. Mégis felmerül, hogy fontos volt -e, ami miatt mást nem tettem.

- Ráérsz? - kérdezzük, vagy kérdik tőlünk számtalanszor, és tudjuk a gyakori "Nem!" esetén az *időhiányra* hivatkoznak(-unk), ami azt jelenti, hogy nyilván *más* fontosabb....

Itt, azonban nem az emberi viszonyulásokról szeretnék "elmélkedni", hanem az időről. Tudjuk, hogy a természetben az idő, mint fogalom nem létezik, csak a folyamat. "Azért tudunk az időről, mert tudjuk, hogy meghalunk" (Martin Heidegger, 1889-1976), és végességünkben nem akarunk semmi olyanról lemaradni, ami még szükséges lehet (talán) a boldogságunkhoz. Az idő fogalmát tehát mi alkottuk, hogy részekre bontsuk az összefüggőket, és a folyamatokat ne hagyjuk a maguk rendszerében mozogni, hanem mi irányítsuk őket, ehhez azonban a mi törvényeinket kell beiktatnunk. "A természetben soha nincs ugrás, hanem folytonosság van" (Gottfried Wilhelm Leibniz, 1646-1716), ezért kell a változások bizonyos, általunk kigondolt rendjét az *idővel* kifejezni. Zenon (i.e. 460 körül) szerint, ha a dolgok mindig apróbb és apróbb részekre oszthatók a végtelenségig, akkor a gyors lábú Achilleus soha nem érhetné utól a korábban elinduló teknőst, mert a

távolság köztük a felére, harmadára, negyedére csökkenne, de a távolságot a végtelenségig csökkentve mindig maradna egy kicsi (persze egyre kisebb) köztük.

Elvileg így van ez az idővel is, azonban az egy napba préselt pillanatok nem elegendőek ahhoz, hogy mindazzal töltsük, amivel szeretnénk. A pillanat játszik velünk. - Mégis, mi ez? - "A pillanat az a csodálatos lényeg, amely a mozgás és a nyugalom között van. A jelen a pillanat határozza meg, a pillanatnak viszont az ad tartalmat, hogy az öröklét atomja. A pillanatban tehát a jelen örök és az örökkévaló a jelen, ez az egyidejűség az igazság", mondja Platon (i.e.: 427-397) Parmenidesre (i.e.: 515-445) hivatkozva. Hányszor éreztük, hogy vannak helyzetek, szakaszok életünkben, amik oly mélyen érintenek, hogy az öröklétet sugallják, amikor leragadnánk és ott időznénk amilyen sokáig csak lehet, amikor kikapcsolódik mindaz, ami körülvesz, - fürdőzünk a pillanatban. Mikor eltűnik, megmarad a vágy és sokszor évekig várjuk, míg újra eljön...

Ám, mégis választanunk kell, és a dolgokat besoroljuk aktuális fontosságuk szerint. A napok telnek, elszáll a jelen, mire eszmélünk, múlttá silányodik és az elszámoláskor (ki-ki mikor, a nap, a hét, a hónap, az év, esetleg évek után számol el magával) rájövünk, hogy akkor, valamikor rosszul választottunk. Talán nem kéne habzsolni, mindig újabbakkal megtölteni az időt. Meg lehetne tapasztalni és élni inkább a folytonosságot: szemek, hangok, mozdulatok változását, csillagok és folyók mozgását, állatok lélegzését és szívdobogását. Megélni az "egyidejűséget a folytonos változásban", az "öröklét atomjában".

A kitöltendő, élni való idő is csak eszköz, a választáskor arra kell öszpontosítanunk, hogy mikor eltűnt, kicsúszott vagy meghalt a pillanat, ne tehesünk magunknak szemrehányást, hogy nem értünk rá....

És akkor, amikor mindezek felmerültek (beszélgettünk az ügyeletben éjjel, amikor nem jött beteg), kaptam egy verset BN-től, ami, ha nem is oldotta meg a dolgot, mégis megvigasztalt. Most hűsvét előtt aktuális is.

A csodálatos időszaporítás (részlet)

És látván a néptömeget,
őket megsajnálta,
szívukre beszélt,

(..).

Amikor aztán este lett,
tanítványai szóltak:

- Mester, küldd el az embereket,
későre jár és nincs idejük!

Adjatok nekik ti - mondta Ő

a ti időtokból adjatok időt!

Mi magunknak sincs - volt a válasz,
és amink van, mi lenne az
ennyi ember előtt?

De mégis volt köztük egy, aki
öt határidőt tett szabaddá,
többet nem, csak még - szorultságból
két negyedórát hozzá.

És (...) mosollyal vette kézbe
mindezt, és fölneézett az égre,
míg hálát mondott, áldva a Dicsőt,
s osztani kezdte a drága időt
tanítványai által az embereknek
és íme, jutott mindenkinek,
sőt a végén még tizenkét napot
töltöttek el a megmaradt időből.

Az is megíratott,
hogy csodálkoztak nagyon: mit tehet
Ő azzal, ami "lehetetlen" -
Őnala az is meglehet!

(Lothar Zenetti,
fordította: Lukátsi Vilma)

Bevezető

Decemberi Kivételünkbe egy nyelvi témát is bevett a szerkesztőség: közölte az MTA Állattenyésztési és Takarmányozási Bizottságának állásfoglalását az állatok súlyáról. Ezzel kapcsolatosan (és szintén a magyar nyelv védelmében) már előre vetítettük a következő témát: az állatfajták nevének helyesírási szabályait.

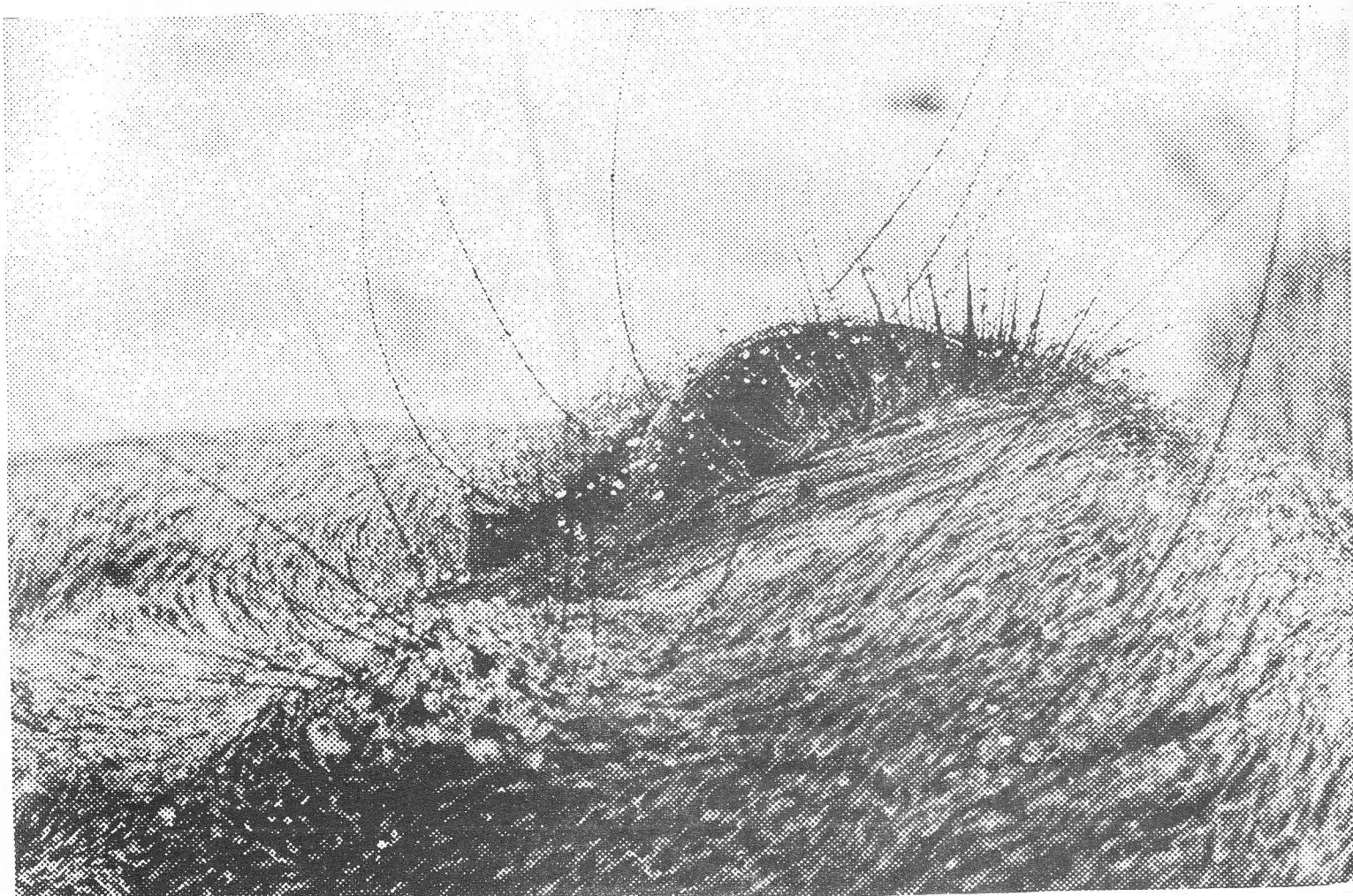
De ezzel a Kivétel azután véget is vet a nyelvészkedésnek? Nem tartom megvetendő ötletnek, hogy ne legyen vége, hanem nyíljk -egy rövidke- rovat szaknyelvünk hibás vagy pongyola kifejezéseinek kigyomlálására, a bizonytalanságok tisztázására. A szakszerű szaknyelv is lehet szép és izes. Ennek megteremtésére és ápolására pedig éppen egy egyetem hivatott: diákok és tanárok egyetemes egyet akarásával. Rajta!

Dr. Jávorka Levente

KÉPREJTVÉNY

Néző-pont

Mit ábrázol a kép? Ha a megfejtés nem ugrana be elsőre, akkor az újságban megtaláljátok!

Az állatfajták nevének helyesírási szabályai

Bevezetés

A szaknyelvek helyesírásának alakulásában közös vonás, hogy a kezdeti sokféleséget, tarkaságot az egységes írásmódra való törekvés váltja föl. A magyar állatfajtanévek egységes írásmódjának kidolgozására az igény már régóta élt a szakmai körökben, de a munkálatok elkezdésére az elhatározó lökést a Magyar Nagylexikon szerkesztésének megindulása adta meg: a lexikonban mint egységes műben egységes írásmódnak kellett érvényesülnie az állatfajták nevének írásában is.

A rendezés munkájának talán legnagyobb elvi nehézsége az a – szakemberek előtt jól ismert – körülmény volt, hogy a fajta fogalmának definíciója nem mindig problémamentes. Ezért úgy kellett dönteni, hogy a jelen szabályzat fajtán a tenyésztett állatok bizonyos körét érti, és nem különbözteti meg a fajtakör, a fajta, a válfajta (fajtaváltozat), a tájfajta, az alfajta, a fajtakonstrukció és ebben az értelemben a típus, valamint a törzs és a mutáció fogalmát. Ezek némelyikét ugyanis a szakírók esetenként más-más módon értelmezik; ezenkívül egy-egy populáció az idő folyamán átkerülhet az egyik kategóriából a másikba. Nem szerepelnek a szabályzatban azok a hibridek, amelyek írásmódjuk tekintetében a névadótól rögzített formát követik, s esetükben még egyénieskedő, sőt bizarr írásképek is előfordulhatnak.

A jelen szabályzat alapját egy több mint ezerszavas szógyűjtemény képezi. Ennek adatai olyan kiadványokból valók, amelyek a század elejéig visszamenően reprezentálják a szakírók fajtanévadási felfogását. Az ötvenet meghaladó számú kötet között szakkönyv, kézikönyv, tankönyv, enciklopédia, egyetemi jegyzet, évkönyv, népszerűsítő kiadvány, lexikon, szótár egyaránt megtalálható. A heterogén halmazban egy-egy fajtanév természetesen ismételtelen előfordult eltérő vagy megegyező írásmóddal. Abból a célból, hogy a mai kor ízlésének és szakmai elvárásainak megfelelő tárgyalási anyag álljon rendelkezésre, a betűrendbe sorolt szóhalmazt először az MTA Állattenyésztési Bizottsága kapta meg azzal a kéréssel, hogy a bizottsági tagok a szakma követelményeinek megfelelően jelöljék meg a tőlük helyesnek tartott írásmódot mindegyik fajtanév esetében. A szabálytervezet kidolgozásakor tehát már egy homogénebb listára lehetett támaszkodni.

A szerkesztők (*Jávorka Levente*, Állatorvos-tudományi Egyetem, Állattenyésztési Tanszék; *Fábián Pál* és *Hőnyi Ede*, MTA Magyar Nyelvi Bizottság) szigorú következetességgel arra törekedtek, hogy a jelen szabályzat ajánlásai összhangban legyenek a magyar helyesírás szabályai 11. (1984. évi) kiadásának rendelkezéseivel, az Állatorvosi értelmező szótárnak (1984.) és helyesírási Függelékének felfogásával, továbbá tekintetbe vették más tudományterületek helyesírási szokásrendszerét is (*Priszter Szaniszló*: A magyar növénynevek helyesírási szabályai. 1985.; *Gozmány László*: A magyar állatnevek helyesírási szabályai. 1994.).

Az így kikristályosodott elvekre épített szabályrendszert az MTA-nak mind Állattenyésztési és Takarmányozási Tudományos Bizottsága, mind Magyar Nyelvi Bizottsága elfogadta.

Budapest, 1995. június 19.

Dr. Dohy János
az MTA Állattenyésztési és
Takarmányozási Tudományos
Bizottságának elnöke

Dr. Fábián Pál
az MTA Magyar Nyelvi
Bizottságának elnöke

Szabályok

1. Minden fajtanevet kisbetűvel kezdünk, akár köznévi, akár tulajdonnévi eredetű: *komondor, racka, tükörponty, versenyposta, angol agár, bonyhádi magyar tarka, tiroli szürke marha; saintgermaini vizsla; szeremley tyúk, orlov ló, santa gertrudis marha;* stb.

2. A fajtanevek két alakban használatosak.

a) A teljes fajtanev az a forma, amelyben a fajnév is szerepel:

<i>komondor kutya</i>	<i>charolais marha</i>
<i>mangalica sertés</i>	<i>charolais juh</i>
<i>hortobágyi nóniusz ló</i>	<i>charolais ló</i> stb.
<i>szeremley tyúk</i> stb.	

Megjegyzés:

A teljes fajtanevben szereplő jelző bizonyos esetekben fajnévvé válhat:

merinó juh ~ *merinó* → *német húsmérinó*
shorthorn marha ~ *shorthorn* → *hússhorthorn*
szetter kutya ~ *szetter* → *ír szetter* stb.

b) A rövid fajtanev az a forma, amelyben a fajnév nem szerepel:

<i>komondor</i>	<i>charolais</i> (lehet több faj neve is) stb.
<i>mangalica</i>	
<i>hortobágyi nóniusz</i>	
<i>szeremley</i> stb.	

Megjegyzés:

a) A jelen szabályzatban a továbbiakban a rövid fajtanev után – szükség esetén, eligazító szövegkörnyezet hiányában – zárójelben szerepel a fajnév: *komondor* (kutya), *mangalica* (sertés), *hortobágyi nóniusz* (ló), *szeremley* (tyúk) stb.

b) Több esetben – a szakmai hagyományok szerint vagy a szövegkörnyezetet figyelembe véve – csak a teljes fajtanev, illetőleg csak a rövid fajtanev használatos.

3. A rövid fajtanev lehet:

a) egyelemű, egyszerű szó: *hereford* (marha), *lipicai* (ló) stb.

b) egybeírt összetett szó: *gyöngyplatina* (róka), *rongybaba* (macska), *vöröstarka* (marha), *télikék* (nyérc), *finomposztógyapjas* (juh), *havannarex* (macska), *grönlandkék* (róka), *bajkálontúli* (juh), *himalájajellegű* (macska) stb.

c) különírt egyszerű szavakból álló többelemű kapcsolat: *tejelő magyar barna* (marha), *bonyhádi magyar tarka* (marha), *fehér kék belga* (marha) stb.

d) egybeírt összetett szavakból álló többelemű kapcsolat: *kovácsoltkék tyúktarka* (galamb) stb.

e) egymástól különírt egyszerű és összetett szavakból álló vegyes kapcsolat: *barna kovácsolt magyar tyúktarka* (galamb), *magyar hidegvérű* (ló), *középnagy fehér angol* (sertés) stb.

Megjegyzés:

Rövid fajtanevek úgy is keletkezhetnek, hogy a fajtanevben szereplő jelző vagy a jelzők közül valamelyik elmarad: *angol telivér* (ló) ~ *telivér* (ló), *shetlandi póniló* ~ *shetlandi* (ló), *bonyhádi magyar tarka* (marha) ~ *bonyhádi* (marha) stb.

4. A rövid fajtanevek jelentős része – többnyire egyszerű szavakból álló – melléknevek kapcsolatából áll. E szókapcsolatok tagjait egymástól különírjuk: *svájci barna* (marha), *bécsi kék* (nyúl), *kék belga* (marha), *tejelő magyar barna* (marha) stb.; hasonlóképpen: *kárpáti borzderes* (marha), *holland vöröstarka* (marha), *fehér fejű ukrán* (marha), *kovácsoltkék magyar tyúktarka* (galamb) stb. [Vö. 3. c),d),e).]

5. A teljes fajtanevek egy része vagy jelentéstömbösítő, vagy jelentéstömörítő összetett szó. Ezeknek elemeit – a közszóí helyesírás szabályait követve – egybeírjuk.

a) Jelentéstömbösítés révén úgy keletkeznek fajtanevek, hogy két, eredetileg különírt szó együttes jelentése más, mint a kapcsolatot alkotó elemek értelmének összege: *ügető ló* (ló, amely üget); de: *ügetőló* (fajtanév); hasonlóképpen: *tejelőmarha*, *vontatókutya*, *futókacsa*, *hátasló* stb.

b) Jelentéstömörítés révén úgy keletkeznek fajtanevek, hogy többszavas szerkezetek értelme sűrűsödik egyetlen szóba: (a) *tükör* (fényességéhez hasonló bőrű) *ponty* = *tükörponty*; hasonlóképpen: *sportló*, *lapálymarha*, *palotakutya*, *májliba*, *viadortyúk*, *pávagalamb*, *templommacska*, *hangajuh*; *rézpulyka*, *ezüstróka*, *porcelánkopó*, *gyöngyplatinaróka*; *angórakecske*; stb.

Megjegyzés:

a) A színbeli hasonlóságra utaló főneveket az 5. b) pont alapján írjuk egybe a fajnevekkel: *kobaltnyérc* = (a) *kobalt*(hoz hasonlóan kékes szőrű) *nyérc*; stb.

b) A tulajdonnevek és közszók egybeforrásából keletkezett jelentéstömörítő fajtanevek alkotóelemeit az 5. b) pont alapján egybeírjuk: *alaszkekék* = *Alaszka* (egéhez, tengeréhez hasonlóan) *kék*; stb.

6. A tulajdonnevekből keletkezett fajtaneveket a következőképpen írjuk.

a) Az egyelemű magyar tulajdonnevekből lett fajtaneveket eredeti írásmódjukat megtartva, de kis kezdőbetűvel írjuk:

Szeremley *szereMLEY* (tyúk)
Tanganyika stb. *TANGANYIKA* (marha) stb.

b) A latin betűs írású egyelemű idegen tulajdonnevekből lett fajtanevekben az átadó nyelv írásmódját megtartjuk, de kisbetűvel kezdve írjuk őket:

Bombay *bombay* (macska)
Galloway *galloway* (marha)
Berkshire *berkshire* (sertés)
Dobermann stb. *dobermann* (kutya) stb.

c) A latin betűs írású többelemű idegen tulajdonnevekből lett fajtanevekben az idegen írásmódot csupa kisbetűvel írva tartjuk meg:

Santa Gertrudis *santa gertrudis* (marha)
New Hampshire *new hampshire* (tyúk)
Costeno con Cuerno *costeno con cuerno* (kutya)
blonde d'Aquitaine stb. *blonde d'aquitaine* (marha) stb.

d) A latin betűs írású, többelemű, kötőjellel kapcsolt idegen tulajdonnevekből lett fajtanevekben az idegen írásmódot csupa kisbetűvel írva, a kötőjel elhagyásával tartjuk meg:

Romney-Marsh *romney marsh* (juh)
Maine-Anjou stb. *maine anjou* (marha) stb.
Ile-de-France *ile de france* (juh)

e) A hagyományosan magyarosan írt idegen eredetű tulajdonnevek a fajtanevekben is megtartják magyaros írásmódjukat, de kisbetűvel kezdve írjuk őket:

Alaszka *alaszkekék* (róka)
Grönland *grönlandkék* (róka)
Havanna *havanna* (macska)
Kohinoor stb. *kohinoor* (nyérc) stb.

7. A teljes fajtanevekben a fajnévtől különírjuk:

a) a mellékneveket: *tarka marha*, *cirmos macska*, *pireneusi hegyi kutya*, *vöröstarka marha*, *ezüstpettyes macska*, *kovácsoltikék galamb*; *bécsi kék nyúl*, *dán vörös marha*, *hortobágyi nóniusz ló*; stb.

b) a főnévi jelzőket: *komondor kutya*, *mangalica sertés*, *cigája juh*; *gidrán ló*, *nóniusz ló*; stb.

c) az idegen elemeket: *charolais marha*, *cornish tyúk*; *gir zebu*; stb.

8. A mellérendelő szókapcsolatokból keletkezett fajtanevekben az egymásnak mellérendelt tagokat kötőjellel kapcsoljuk össze: *dishley-merinó* (juh), *duroc-jersey* (sertés), *holstein-fríz* (marha), *aberdeen-angus* (marha), *furioso-north star* (ló); *maremmano-abbruzzese pásztorkutya*; stb.

Megjegyzés:

Az ilyen kötőjeles kapcsolatokról alakult jelzőket sohasem írjuk egybe sem a fajnevekkel, sem más szavakkal, tehát: *dishley-merinó juh* (nem *dishley-merinójuh*); *ahal-tekín ló* (nem *ahal-tekínló*); *aberdeen-angus tenyésztő* (nem *aberdeen-angustenyésztő*); stb.

9. A földrajzi nevekből *-i* képzővel alakult fajtaneveket kisbetűvel kezdjük, és – tekintet nélkül az alapforma eredeti tagoltságára – mindig egybeírjuk. Egyéb vonatkozásokban azonban megtartjuk az alapforma írásmódját.

a) Egyelemű nevekből lett fajtanevek:

Nápoly	nápolyi	<i>nápolyi</i> (sertés)
Poitou	poitou-i	<i>poitou</i> (szamár)
Róma stb.	római stb.	<i>római</i> (galamb) stb.

b) Egybeírt földrajzi nevekből lett fajtanevek:

Bajorország	bajorországi	<i>bajorországi</i> (ló)
Muraköz stb.	muraközi stb.	<i>muraközi</i> (ló) stb.

c) Kötőjeles földrajzi nevekből lett fajtanevek:

Rajna-vidék	Rajna-vidéki	<i>rajnavidéki</i> (tyúk)
Szent Bernát-hegy	Szent Bernát-hegyi	<i>bernát-hegyi</i> (kutya)
Kelet-Poroszország	kelet-poroszországi	<i>keletporoszországi</i> (ló)
Észak-Schleswig	észak-schleswigi	<i>észak-schleswigi</i> (marha)
Tien-san	tien-sani	<i>tiensani</i> (juh)
Saint-Germain	saint-germaini	<i>saintgermaini vizsla</i> (kutya)
Kras-medence	Kras-medencei	<i>krasmedencei</i> (kutya)
Man-sziget stb.	Man-szigeti stb.	<i>manszigeti</i> (macska) stb.

d) Különírt földrajzi nevekből lett fajtanevek:

Moson megye	Moson megyei	<i>mosonmegyei</i> (marha)
Ipoly mente	Ipoly menti	<i>ipolymenti</i> (marha)
Berry vidéke	Berry vidéki	<i>berryvidéki</i> (juh)
Don melléke	Don melléki	<i>donmelléki</i> (kecske)
Száva völgye	Száva völgyi	<i>szávavölgyi kopó</i> (kutya)
Serre de Aires stb.	Serre de Aires-i stb.	<i>serredeairesi juhászkutya</i> stb.

Megjegyzés:

Az egymásnak mellérendelt *-i* képzős földrajzi nevekből lett fajtaneveket azonban a 8. pont szerint írjuk:

Murnau + Werdenfels	murnau-werdenfelsi	<i>murnau-werdenfelsi</i> (marha)
Hannover + Braunschweig	hannover-braunschweigi	<i>hannover-braunschweigi</i> (sertés)
Tolna + Baranya stb.	tolna-baranyai stb.	<i>tolna-baranyai</i> (juh) stb.

10. Ha egyébként idegen írásmódú szavak vagy tulajdonnevek fajtanévvé válva teljesen meghonosultak, magyarosan írjuk őket.

a) Idegen közsavakból magyar fajtanevek:

merino	<i>merinó</i> (juh)
karakul	<i>karakül</i> (juh)
electoral stb.	<i>elektoral</i> (juh) stb.

b) Idegen tulajdonnevekből magyar fajtanevek:

Noricum	<i>nóri</i> (ló)
Simmental	<i>szimentáli</i> (marha)
Saanental	<i>szánentáli</i> (kecske)
Velsum	<i>velszumi</i> (tyúk)
Lipizza	<i>lipicai</i> (ló)
Ankara	<i>angóranýúl</i>
Nonius	<i>nóniusz</i> (ló)
Gidran stb.	<i>gidrán</i> (ló) stb.

11. Idegen helyesírások mellékjeles betűi helyett általában a mellékjel nélküli magyar alapbetűket használjuk:

Mocanita	<i>mocanita</i> (marha)
ceský fousek	<i>cesky fousek</i> (kutya)
slovenský cuvac	<i>slovensky cuvac</i> (kutya)
cão da terra da Estrella	<i>cao da terra da estrella</i> (kutya)
Rřdt Dansk Malkekvoeg stb.	<i>rodt dansk malkekvoeg</i> (marha) stb.

12. A nem latin betűs írású nyelvekből átvett fajtaneveket magyarosan írjuk:

Besztuzsev	<i>besztuzsev</i> (marha)
Orlov	<i>orlov</i> (ló)
Bugyonnij stb.	<i>bugyonnij</i> (ló) stb.
chowchow	<i>csaucsau</i> (kutya) stb.

A KÖTÉL

Mióta az eszébe tudta, mindig ott volt a kötél. Nem himbálózott, nem rengett, csak lógott. Az alja egy hatalmas kőhöz volt rögzítve. Mondják, hogy a régi istenek rakták le és kötötték hozzá a Kötelet. Még senki nem tudott felmászni rá, pedig sokan megpróbálták, hiszen a Kötél maga volt a megtestesült kihívás. Volt, aki vissza tudott ereszkedni, volt aki csak zuhanva tudott lejutni. De akárhogy értek is vissza, nyilvánvaló volt, hogy fel nem jutottak. Mindenki, aki visszajött, azt mondta, hogy nincs vége a kötélnak, maguk az istenek tartják a másik végét messze a felhők mögött. Bár nem tudták ezt bizonyítani, mindenki hitt nekik. Vagy majdnem mindenki. Ő nem. Ő látni akarta ezt. Nem messze laktak a Kötéltől, így nem okozott nehézséget, hogy naponta el tudjon menni a Kötélhez, edzeni. Egyre feljebb mászott, de még mindig csak addig, amíg úgy érezte, hogy van még ereje lemászni. Naponta gyakorolt, nem mulasztott el egyetlen alkalmat sem. Rokonai és szomszédai lassan megszokták, ha nem is békültek meg vele, hogy naponta a Kötélhez járul, és egyre több időt tölt fenn. Néhányszor megpróbálták lebeszélni, de nem jutottak sokra vele. Ő meg csak mászott, mászott egyre feljebb. Míg egy nap úgy érezte, hogy elég volt az edzésből, küzdeni akart. A Kötéllal, az istenekkel, a lehetetlennel. Hátára zsákot kötött, derekára egy csúszásgátló krétaporral teli zacskót erősített, elköszönt szüleitől és elindult a Kötélhez. Úgy kezdett el felfelé mászni, hogy eltökélte, vagy feljut, vagy újabb áldozatot szed a Kötél. Elszánt arcára kiült ez a gondolat, így mindenki érezhette és mindenki érezte is, ezt a fiút utoljára látták - élve. Odaállt a hatalmas kősziklához, melynek tetején a Kötél

magával a sziklával vált eggyé. Bekrétázta a kezét, búcsút intett mindenkinek, megfogta a Kötelet, sóhajtott egyet és lassan, megszokott tempójában mászni kezdett. 100 húzásonként pihent, úgy, ahogy edzésen szokta. Lassan maradtak el mögötte a méterek. Amikor úgy érezte, hogy kezd lankadni, lábával áthurkolta a Kötelet és néhány percet pihentette a kezeit. Amikor lenézett, alig tudta már kivenni azt a néhány embert, aki lenn állt. Nem akart csalódást okozni senkinek, így még jobban eltökélte, hogy feljut. Lassan újra elindult, magában számolva a húzásokat. Leszállította 90-re a pihenőszünetek közötti emelkedést. "Lassan, de biztosan." biztatta magát. Elérte azt a legmagasabb helyet, ahol eddig járt. Egy piros szalag jelezte ezt, amelybe bele volt írva a neve. Ha Ő leesik, a következő tudja, itt már jártak. Ő is elhagyott már két ilyen szalagot, de azok olyan embereké voltak, akik sikeresen visszaereszkedtek. Magához vette a szalagot, hogy majd akkor tegye ki újra, amikor már felőrölte az összes erejét. Remélte, hogy majd akkor lesz annyi ereje, hogy a jelet, amely az Ő ittjártát jelzi, felkösse a Kötélre. Ezután a kis gondolatsor után, ha nem is testileg, de legalább lelkiileg felfrissülve mászott tovább. Nem nézett ezentúl semerre. Sem le, sem fel. Le azért nem, mert úgy sem lát semmit, fel azért nem, mert nem akart látni semmit. Maga elé nézett, a Kötélre. És mászott. Pihent. Majd újra mászott. És pihent. Egyre sűrűbben. Már csak 50 húzást volt képes egyben megtenni. És érezte, hogy egyre gyengül. Hirtelen egy sárga szalagot látott meg maga előtt. Kim. Ő lezuhant három éve. Kegyelettel emlékezett rá, néha együtt edzettek. Kim mászott elől, ő tapasztaltabb, erősebb volt. Megpróbálta követni Kimet, de ez nem mindig sikerült. Ő is ott volt amikor Kim elindult felfelé, és amikor megérkezett le. A temetésen is ott volt. Nemcsak az emlékezés,

a külön pihenő is jólesett. Rá kellett magára parancsolni, hogy tovább induljon. Mászott. Lassan, egyre lassabban. Eljött az a pillanat, amikor már azt a 10 húzást sem tudta teljesíteni, amit kitűzött maga elé. Megállt. Tudta, hogy ha nem szedi össze magát, lezuhan. Nincs már ereje lemászni. Végleg eldőlt, hogy vagy felmászik, vagy ez lesz az utolsó kötélmászása. Elővette a hátizsákját és megevett egy szendvicset és ivott egy kicsit. Remélte, hogy a leejtett szalvéta megérteti a lentiekkel, hogy még él és remél. "Remélek?"- kérdezte önmagától. Még magának sem mert őszintén válaszolni. Gyűjtött egy kis erőt, így tovább tudott indulni. Elért egy másik szalagot. Egy kihívó arany szalagot. Egy szemtelen, öntelt arc volt rajta, alatta cirkalmas aláírás. "Joe!"- gondolta dühösen. Féléve lelte halálát. Nem sajnálta. Mindig szemét volt, előfordult, hogy órákig nem engedte le a Kötélről, már majdnem lezuhan, Joe meg csak röhögött. Hirtelen briliáns ötlete támadt, azonban végrehajtásától visszarettent. Minden kötélmászó előtt szent volt az ősök által elért eredmény, noha mindenki ezek megdöntésén fáradozott. Miközben ezen gomdolkozott, eszébe jutottak azok a megpróbáltatások, amiken Joe jóvoltából kellett keresztülmennie. Gyorsan körülnézett, majd leszedte az arany szalagot, és leejtette. Később nagyon kínosan érezte magát. Szégyelítette tettét, és mégis mosolyognia kellett, hogy úgy nézett szét idefenn, mintha valaki megleste volna. Lenézett. Az arany szalag már eltűnt azok mögött a felhők mögött, amik városát elrejtették szeme elől. Nagy lélegzetet vett és tovább mászott. Az egyik pihenőnél különös késztetést érzett: nézz fel! Az első hosszabb pihenő óta lefelé alig, felfelé pedig egyáltalán nem nézett. Most mégis nagyon erős vágy kerítette hatalmába. Nem tudott ellenállni

neki. Felpillantott. Amit meglátott, gyors, szinte majomszerű mászásra készítette. A Kötél végét látta. Egy sűrű ajtó mellett tűnt el. Azonban a távolság nagyon csalóka volt. Hiába mászott egyre gyorsabban, a cél nagyon lassan közeledett. Egyszer csak hiába nyújtotta ki a kezét, nem tudta felhúzni magát. Úgy elfáradt, hogy tartani is alig tudta magát. Elvesztette a fejét és ennek most látja a kárát. A cél előtt kényszerül vereségre. Elkeseredésében és tehetetlenségében elsírta magát. Könnyei aláhulltak a felhők közé, ahol most eleredt az eső, mintha az Ő könnyei indították volna el azt. Lassan besötétedett lenn, és egyre hullott az eső. Az a néhány ember, aki még a Kötélnél várt, elmenekült az eső és az éjszaka elől. Fenn nem lehetett érezni ebből semmit. Sütött a nap és ragyogott minden. Lassan magához tért és elindult tovább. "Képes vagy rá!"- biztatta magát. Egyre közelebb jutott az ajtóhoz. Mindent ami nehéz volt ledobált magáról. Aláhullt a hátizsák és a deréktáska is, tartalma fehér csíkot húzott maga után. Elérte. Újra elsírta magát, most azonban a meghatottságtól. Sikerült. Ami senki másnak. Mégsem volt ereje kinyitni az ajtót. Mi lesz benn? Erőt vett magán, kinyitotta az ajtót és kimászott. Sötét volt. Nedvességet érzett az arcán. Le akarta törölni, azt hitte, hogy a könnye. Amikor letörölte, vette észre, hogy nem könny, hanem az eső esik. A gyenge holdfényben körülnézett. Egy félig a sárba taposott, valamikori kihívó arany szalagon akadt meg a szeme. A fej mintha rajta vigyorgott volna. Magába roskadt. Az eső hullott, hullott, hullott. Egy piros meg egy arany szalagra a Kötél alatt.

1992. XII. 19.

N.A.L.

A kerekek felsírtak. A vén kétütemű járgány megrázkódott s korát meghazudtoló sebességgel szelte a város fényeit. A kilométeróra háromjegyű számot jelzett volna, ha mutatója nem lógott volna hónapok óta döglötten. A következő kanyarban a bal első kerék érzékeny búcsút vett -valami csoda folytán eddig megmaradt- disztárcsájától. A fiú nem sietett, mindig így közlekedett. Bevetette magát a kopott ülésre, gondolatai elidőztek a kampón porosodó biztonsági övön, -talán ezt is meg kellene csináltatni- majd indított, s padlóig nyomta a gázpedált, ám ekkor még csak a parkolóból tolatott ki.

Tudta, hogy a vén tragacs bármikor cserben hagyhatja, de nem tartotta életét annyira, hogy lemondjon a sebességről, amit ki tudott préselni az öreg gépből.

A fiú most egyedül volt. Társa egy parkolóban kuporgott és csendesen elmélkedett a régi ólmozott benzinek zamataról. Egyedül, zavaros fejjel rótta a város útjait. Gondolatai csapongtak, néha eltűnődve nézte a késő őszi komor árnyait, máskor problémáit próbálta megoldani. Valami megzavarta, a kék fény bántóan villant a szemébe. A fehér autó megállt a kereszteződésben, hátán cipelve a megkülönböztető jelzést, a kékruhások már intézkedtek. Nem messze, a buszmegállóban kisebb csoport verődött össze. A fiú is arra tartott.

A lány látszólag mozdulatlanul feküdt, feje saját véreben nyugodott, testét kabátok borították. Közeledő sziréna hangja hasította a levegőt, emberek ugrottak ki az érkező autóból, de már csak arra volt érkezésük, hogy a kabátokat felcseréljék a fekete fóliával. Közben egy fiatalember a háttérben tébolyult arccal, sirva borult törött Ladája motorháztetejére. Mindenkit arra kért, hogy hívja fel szüleit, feleségét, de senki nem figyelt rá. Azaz valaki mégis: a fiú szánakozva nézte, s rossz érzés kerítette hatalmába, majd mivel már semmi dolga nem volt itt, továbbindult.

A fiú bevetette magát a kopott ülésre. Az öv csatja kattant, -jó, hogy a fékkel ez is elkészült- gondolta. Az öreg tragacs méltóságtaljesen indult útnak s az újraéledt mutató egészen közönséges számokat mutatott.

Elérték a város határát jelző táblát, ekkor a kerekek felsírtak, a vén kétütemű járgány megrázkódott, s korát meghazudtoló sebességgel szelte a késő őszi fakó fényeit. A fiú nem sietett, mindig így közlekedett. Tudta, hogy a vén tragacs bármikor cserbenhagyhatja, de saját életét még mindig nem tartotta annyira.

-Takszi-

Voltál-e már úgy

Ücsörgök egy széken a szoba közepén,
túl nagyok a falak, s kicsi vagyok én:
óriási a világ, hol is vagyok benne?
bárcsak lenne valaki, aki megfélemlen!

Voltál-e már úgy, hogy azt érezted: vége,
fojtogat a kor és szabadulni kéne,
porszem vagy te, senki, körülvesz a tömeg,
mért van az, hogy mégis magányos a szíved?

Voltál-e már úgy, hogy eljött a pillanat,
s mire felocsúdtál, örökre elszaladt,
boldogtalanná tett bizonytalanságod,
nem úgy jött a jövő, ahogy azt te várod.

Voltál-e már úgy, hogy körülvettek arcok,
s te magadban dúltad kinkeserves harcodd,
csalatköztől bennük, láttad hazugságuk,
megzavart, dühített a képmutatásuk.

Voltál-e már úgy, hogy untad az egészséget,
nem találtál választ: mit is ér az élet,
minden régi célod értelmetlenné lett,
s a biztató szavak nem értek el téged.

Voltál-e már úgy, hogy nem szerettél senkit,
megvetted magad, mindent és mindenkit,
minden haver, barát, szerelem elhagyott,
és ez mindig úgy volt, a múltad is becsapott.

Voltál-e már úgy, hogy lelkes voltál végre,
kapaszkodva vágtyál egy kicsi hírnévre,
bebizonyítani: te sem vagy akárki -
de akikért tetted, nem tudtak így látni.

Ücsörgök egy széken a szoba közepén,
jó nagyok a falak, de erős vagyok én.
Voltál-e már úgy, hogy azt montad: Á, semmi!
Hogyha tényleg akarom, boldog tudok lenni.

Nóta

Se ihletem, se szerelmen,
Mindig csak a békát nyeltem.
Legyen szöke avagy barna,
Úgyis csak a szívem marja.

Én vagyok magamnak egyedüli társa
Ez önző világnak önös folytatása.
Önnön kezemmel börtönömbe zárva,
Még ha a cellaajtó szélesre is tárva.

Fekete

Miközben serényen a rímeket faragom
Könnytől ázik a föld Petőfin s Aranyon.
Csokonainak se lehet sok nyugalma:
Kínjában belülről a koporsót kaparja.

TM

Samuel A. Fore:

Vágy

Úgy szerettem volna
szállni szabadon!
Mióta kimondtam: Én,
ez gondolatom.

Madártesttel fent repülni
csillagkék tavon,
Holddal farkasszemet nézni—
vágytam rá nagyon.

De hiába erős szárnyam,
hiába az akarat:
mert kegyetlen szikla tartja
vasmarokkal lábamat!

Maradtam hát bús célpontja
sötét lelkű gazoknak,
csúf tréfáktól sebzett lelkem
prédája korcs nyiluknak.

Álmaim torz maradékán
a sorsot vádolom,
s fáradt, csüggedt hangon kérem:
hagyjon szállanom!

De ha lepillantánék, - s ezt szívem
tudja jól nagyon -
látnám görcsbe rándult lábam, mellyel
a földet markolom.

Samuel A. Fore:

!

Néha vérnek látom. Pirosnak és szépnek
Gyakran tűnik fájó, szörnyű feketének.
Máskor mintha méhek monoton robotja
szülte áttetszően aranylő, keserű méz volna.
Vélem egyszer víznek, mely sziklabörtönéből
tisztán, üdén forrva tör elő a mélyből -
másszor elborzasztó, zavaros szennylének
mely múlt iszapját hordja, s szagát a nemlétnék.
Az életemet látom elfolyni oly gyorsan,
ahogy a szívemből mellemre kibuggyan;
s nem bírom felfogni, tartani tenyérben:
ujjaim közt jaj, mind a földre freccsen.
Eszelős sikolyal küzdök, hogy megfogjam
szédítő folyását mind egyre lassítsam.
Segítsetek, kérlek, SEGÍTSETEK!
Hiába a kérés. Rám pillant a többi:
szemükben nem látok részvétet kigyúlni.
S áradó folyamát szomorú életemnek,
beissza csúf szája a kíméletlen földnek.

...

Hangyányi életemben, hol lapátnyi kétség nyel el
Robbanni tetszik kráter és vulkán
Házakat döntő, tetőket tépő örvongó állomány.
Kóborló kutyák alkotta kör,
Uralkodni vágyó vad erők,
Izom és értelem közt tátongó rejtelem
Az agy évtizedében minden csak végtelen
Végtelen idő
Végtelen a tér,
És az ember, amikor látod,
Már utolérhetetlen távol:
Már csak délibáb léte, s kapkodnál, de vége.
Fellegekben jártál és vadvizeken szálltál
Csillagok közt rejtetted kincsed
Ástál, ásol, de kincsed távol
Hiába várod megfogni álmod,
Hisz orrában karikával döfköd
Lándzsával lesúlyt rád s köpköd,
Sebéből ömlő vér a gyászod
Imát nem mond feletted
Délibáb Életed.
Lelked lehelve, mint cetlit zsebedbe
Hajtogatod magad hitegetve.
De hidd: ez már a vég!
Életed ennyit ér!

Szabó Ferenc III.évf.

Harci kutyák tegnap és ma

Amikor e sorok megjelennek nem tudom milyen törvények és határozatok lesznek érvényben a harci kutyák tartásáról; az ötletet, hogy szóljak a témáról az adta, hogy kíváncsi vagyok a Ti véleményetekre is.

Továbbá a téma fontosságát támasztja alá, hogy véleményem szerint kiemelkedően fontos szerep fog a közeljövőben az állatorvosokra hárulni; gondolok itt a vitatott esetekben (harci kutya-e vagy nem) a szakvéleményére, a törvény végrehajtásában (ivartalanítás, túllaltatás).

Mielőtt azonban a rendeletek sivatagjába ásnánk be magunk, vándoroljunk vissza a történelemben és nézzük meg a harci kutyák kialakulását. Már Kr.e. 2283-2150-ből találtak olyan feliratos képet, amelyen "bulldogfejű" kutyát örökít meg egy babiloni művész. El kell mondjam, hogy a korabeli művészet előszeretettel ábrázolt háborús jeleneteket, így ezek a kutyák, amelyeket látunk harci kutyák. Képzelnék el egy nagy testű, nagy, boltozatos fejű kutyát, ha megvan, megtaláltuk minden mai, modern harci kutya őseit, akik ezen hadjáratokban aktívan résztvevő kutyák fejlődésének gyümölcsei. Kisázsia, Itália, Hispania területén megmaradt a hagyományos nagy termet, Britanniában csökkentették a marmagasságot. Előbbiekből a masztiffok, utóbbiakból a bulldog és leszármazottai jöttek létre. Itt azonban meg kell említenem, hogy a korabeli időben minden nagy testű kutyát masztiffnak hívtak. Ha épp nem volt hadjárat medvék, macskaféle ragadozók, emberek ellen küzdöttek az arénák falai közt. A Római Birodalom bukása után azonban megmaradtak őrző-védő kutyáknak, s pl. a nápolyi masztiff 1946-ig teljesen érintetlenül maradt fenn a Vezuv lábujánál.

A mai Nagy-Britannia területén a marmagasságot csökkentették, mivel ott a bikahecc volt a fő szórakozási terület, a kutyáknak a bika orrát kellett elkapni, majd azon csüngve a bika próbált tőlük megszabadulni, ehhez a produkcióhoz kellett a kutyáknak átmenni, így a közepes termet mozgékonyabbá tette őket, a far

elkeskenyedése biztosította a fordulékonyaságot, a fej viszont megmaradt hatalmasnak, a megfelelő mennyiségű izom tapadását szolgálva, nem volt előnytelen az előreugró állkapocs sem, hisz így fogás közben is szabad maradt az orrnyílás, az ovális, hordó alakú mellkas, amihez széles front társult biztosította a megfelelő nagyságú tüdő helyét. Ezek a kutyák a mai **bulldog**, **bullterrier**, **bullmasztiff** ősei voltak. 1835-ben Angliában betiltották a bikaheccet, mely után két folyamat indult meg, a bulldog csúnyaságában felfedezték az angolok a szépet, s elkezdődött a szelid bulldog kitenyésztése, ami annyira sikerült, hogy az angol bulldog a csivavákkal és palotapinesikkel egy fajtacsoportba tartozik; a másik folyamat az emberi leleménységről tanúskodik, ti. a törvény nem tiltotta a kutyák egymás elleni viadalát, így a bulldog és bizonyos korabeli terrierfajták (pl. óangol terrier) keresztezéséből kezdett kialakulni a mai **bullterrier** és **staffordshire bullterrier** őse. A köznyelven "szteford" néven futó egyedek az **amerikai staffordshire terrier** fajtához tartoznak, mivel az angol staffordshire igen ritka Magyarországon, pedig háttérbe szorítása eléggé érthetetlen, hisz az amerikai fajta belőle alakult ki. A **pit bullterrierek** tk. fajtátlan (az F.C.I.-Fédération Cinologique Internationale-által nem elismert) egyedek, a fentiek keresztezéséből alakultak ki, így elkülönítették a laikusnak nehéz, de nem lehetetlen. Meg kell még említeni a **tosa inut** is, ez a fajta Japánban szerepel a kutyaviadalokon, igaz szájkosárban és meghatározott kereteken belül, a lényegét a birkózás élményéhez lehet hasonlítani. A **fila brsleiro**t a spanyol hódítók alakították ki angol masztiff, angol véreb, bulldog keresztezésével, kezdetben az őslakosok elleni harcokban használták őket, később rabszolgatelepek őrzésére; 1940 körül a kihalás fenyegette, de erőre kapott, amit az is mutat, hogy hazánkban is egyre több van belőlük.

Most visszatérnék a tényekhez, rögtön a harci kutyák tartásáról szóló törvényjavaslat

elfogadása után az MTV Ütköző című műsorában ütközött a kormány ill. a MEOE küldötte; most megpróbálok világos lenni, ahogy én kivettem a lényegét, megállapíthattam, hogy egyetértés volt a téren, hogy alapvetően az ember a felelős, az ember a dolgok mozgatórugója, egyik fél sem szivleli a kutyaviadalokat, vita abban leledzett, hogy nem bizonyos fajtákra kellene ráhúzni a veszélyes jelzést, hanem egyedi szinten kellene ezt megoldani (ne veszélyes fajta, hanem veszélyes egyed legyen), továbbá jelen állás szerint az önkormányzatok feladata lesz a harci kutyák regisztrálása, s a jegyzőknek(!) kell kiadni a megfelelő papírokat, magyarán nekik kellene felismerni a harci ebeket. A MEOE küldötte továbbá nem látott megoldást arra az esetre sem, ha mondjuk a szomszéd bejelenti, hogy mellette tíz pit bull lakik, ki lesz, aki azt mondja, igen ezek azok, vagy nem, ezek nem pit bullok; vagy ha azok, ki lesz aki elkobozza őket. Az alapprobléma tehát az, hogy lesz még egy törvény papíron, s képtelenség lesz betartatni a megfelelő apparátus hiánya miatt.

S mindezek mellett ne feledjük: viadatok sajnos vannak, lehet pont most is folyik egy.

Tehát várom a Ti véleményeiteket, adok pár gondolatébresztő (olyan költői jellegű) kérdést:

- Megoldás-e, hogy valaki több tigris tarthat, pit bullt vagy staffordot, s egyéb harci ebet nem?
- Honnan fogják az önkormányzatok munkájukhoz mindezekre a pénzt kapni?

Ha bármi más eszetekbe jut, ne tartsátok meg, írjatok!

!!!!*Figyeljétek a kihelyezett kommunikációs ládátuk (könyvtár, ebéd), ahová bedobhatjátok leírt gondolataitokat - papír is lesz ott korlátozott mennyiségben.

...Dr. Albert Mihállyal

A kórbonctan vizsga a legkeményebb próbatétel tanulmányaink során. Úgy hallottuk a felsőbb évesektől, hogy a gyakorlati része klónösen szigorú elbírálás alá esik. Erről akartuk megkérdezni dr. Albert Mihállyt. Riportunkkal az volt a célunk, hogy egy kicsit megismertetve Öt veletek, legalább annyira eloszlassuk a kórbonctan gyakorlati vizsgával kapcsolatos általános félelmet, hogy azok kizárólag csak a tárgy nehézségeire terjedjenek ki. De számunkra is csak a riport készítése közben derült ki, hogy egyben Albert doktor adjunktusi kinevezését is üdvözölhetjük.

-Hogyan lett Önből patológus állatorvos?

-Már az általános iskola 6. osztályában eldöntöttem, hogy állatorvos akarok lenni. Mezőgazdasági szakközépiskolába jártam Kiskunhalason, ahol volt egy nagyon jó biológiateanárom: Szemerédy László. Ő irányította a biológiai érdeklődésemet, ami már kezdettől fogva megvolt. Sikertelenül bejuttatnia a kiskunhalasi kórház patológiai osztályára, és 1-2. osztályos középiskolásként már ott kötnyeleskedtem. Amikor az Egyetemre kerültem, elsős koromban - mint sokan mások - már Vetési professzor úrtól félttem,

aki azután 2 évig gyakorlatvezetőm volt, nála írtam a szakdolgozatomat (nyúl listeriosisa - szerk-), ő szeretett meg velem igazán a patológiát, és ekkor erősödött meg bennem, hogy patológus szeretnék lenni.

-Milyenek voltak a tanulmányi eredményei? Volt-e UV-ja?

-Azt mondják, hogy nem is igazi hallgató az, aki nem UV-zik. Nekem negyedév végén sikerült hallgatóvá válnom, akkor volt angolból ismétlővizsgám. Egyébként a lényeges szakmai tárgyakból jó voltam.

-Akkor is a kórbonctan volt az egyik legnehezebb tárgy?

-Igen. Nálunk az évfolyam kb. 60%-a megbukott először. Az is növelte a tárgy nehézségét, hogy aki a vizsga egy részéből elcsúszott, az egészről vissza kellett jönnie.

-Mesélne egy érdekesebb vizsgatörténetet?

-A kórbonctan vizsgát tudnám fölhozni, mint számomra emlékezetes vizsgát. Abban az időben újra főlelevenítettük a kórbonctan versenyt, és én Vetési professzor úr unszolására jelentkeztem erre, amit a mai napig sem tudom, hogy hogy, de sikerült megnyernem. Ennek az volt a jutalma, hogy csak egy elméleti kérdésre kellett a vizsgán válaszolnom, amit én választhattam a tétellapról. Ettől úgy megijedtem, hogy még

jobban elkezdtem tanulni, (Kardeván professzor úr mondása volt, hogy egy kérdésen belül az egész kórbonctant ki lehet kérdezni), még Szenteste is a kórbonctan könyvvel feküdtem le, (*akkor a szigorlat a 7. szemeszterben volt - szerk*). Vizsga előtti este is sokáig tanultam, mivel, mint a tanszék szakköröse bizonyítani akartam, jól elaludtam, és életemben nem késtem el vizsgáról, akkor az egyszer igen. Az egész tanszék engem keresett, mert első vizsgázó voltam. Nagynehezen befutott a 80-as troli, én berohantam, leültettek, kihúztam a kérdést. Néztem a tétellapot, emlékszem a hashártyagyulladás és a Derzsy-féle betegség volt rajta. Ez kiváló húzás volt, a Derzsy-betegséget választottam. Akkor Kardeván professzor megkért, hogy húzzak még egy lapot, mert ezen csak két kérdés van a három helyett. Az már korántsem volt olyan jó húzás.

-Hogyan teltek a diákevek szórakozás szempontjából? Járt például a Faházba?

-Abban az időben még nem volt Faház...Szórakozás utólag visszatekintve több is lehetett volna. Én elég komolyan vettem az egyetemet. Hozzájárult ehhez a szülői indíttatás, édesanyám elég szigorúan nevelt, azt mondta, hogy az nem baj, ha az ember könnyebb körülmények közé kerül,

akkor a tréning csak a javára válik, de nehezebb helyzetben bírja a gyűrődést.

-Igaza volt?

-Igaza volt. Nem is lehet ezt másképp csinálni. Az előadások nagy részére bejártam, és nemcsak mert katalógus volt. Nem mondom, én is másztam be a kémia előadó ablakán. Abban az időben Charlie (*Nádor Károly- szerk-*) úgy tartott katalógust, hogy bezáratta a tanterem ajtaját és az előadótermen keresztül, a tanári bejáraton át lehetett csak kimenni, akkor kellett a nevetek leadni. De akik az előtérbe szorultak, kinyitották az ablakot amikor vége lett az órának, mi bemásztunk és a kavarodásban beírtuk a nevünket. Kórbonctan előadásról is hiányoztam legalább 5 órát. De azért jutott idő mozira is, mentünk sörözni, kosaraztunk. Szóval kellemesen emlékszem vissza a diákevekre.

-Hogyan látja, mennyiben változott a diákok viszonya az Egyetemhez?

-Én nem is erről az oldalról fognám meg a kérdést. Ahogy én innen látom, az emberek egymáshoz való viszonya változott meg. Akkoriban az alsóbb évesek köszöntek a felsőbb éveseknek, a diákok ismerték az oktatókat, az évfolyamok sokkal jobban összetartottak, szóval volt valami közösségi élet. Most valahogy azt látom, persze tisztelet a kivételnek, hogy csak kisebb

csoportok alakulnak ki. Én nem mondom, hogy ez csak a hallgatók hibája...

-Kiket ismerhetünk évfolyamtársai közül?

-Bartha docens úr az élettanról csoporttársam volt, Kántás doktor kollégám is lett, ő is a Kórbonctanon kezdte egyetemi pályafutását, és évfolyamtársam volt Kecskeméti doktornő a Szülészetről.

-Hogyan alakult a diplomázás után? Praktizált?

-Én a Kiskunhalasi Állami Gazdaság tanulmányi ösztöndíjával jöttem ide. Már a középiskolában jártunk gyakorlatra a sertés- és szarvasmarhatelepükre, tehát leendő munkahelyemet már ismertem, úgy is készültem, hogy ott fogok munkába állni. Titkos vágyam volt, hogy szeretnék kórboncnok lenni, tetszett az egyetemi élet is és szerettem volna oktatni is. Utolsó évben adódott egy lehetőség, Kapp professzor úr felajánlotta, hogy maradjak a tanszéken és az MTA továbbképzési ösztöndíjasaként kezdtem itt '84-ben, tehát nem mentem ki a praxisba.

-Milyen kutatásokat folytatott?

-A kandidátusi munkám védelem előtt áll, a sertés torzító orrgyulladásának pathomechanizmust kutattam. Amikor a tanszékre kerültem, Kapp professzor úr mellett a szarvasmarha zsírmáj szindrómájában az endokrin szervek, főleg a

mellékvese morfológiájával foglalkoztam. Ezek a lényegesebbek, de az ember a napi diagnosztika során is utána néz dolgoknak részletesebben.

-A szóbeszéd szerint gondjai vannak a nyelvvizsgálóval?

-Kétségtelen, hogy többször is próbálkoztam a nyelvvizsgálóval, de aki a Rigó utcában megfordult, az tudja, hogy ez nem csak az egyéni kvalitások kérdése. Azt tudni kell, hogy a nyelvtanulásban az időfaktor lényeges és munka mellett már nehezebb tanulni. Éppen ezért helyesnek tartom, hogy rákényszerítik a hallgatókat, hogy amíg meg nem kapják a diplomát, préseljék ki magukból a nyelvvizsgát. Nekem megvan a középfokú állami nyelvvizsgám, a gondok olyan jellegűek, hogy az MTA nem akarja ezt a vizsgát elfogadni a kandidátusi cselekményhez. Az Egyetemen kapom a nyelvpótlékot, ez az adjunktusi kinevezésnek is feltétele és én március 1-től adjunktus vagyok.

-Család?

-Két lányom van, a nagyobbik a tizenharmadik évében van, úgy néz ki, hogy zenei pálya felé fog orientálódni, zongorázik, orgonál, fuvolázik. A napokban volt egy budapesti Schubert-verseny, ahol helyezést értek el és továbbjutottak az országos döntőbe. Kisebbik lányom most kezdi az

iskolát, ő hetedik évében van és hegedül.
Feleségem rajztanár. Kiszpesten élünk.

*-Gyermekeiből lesz vajon
állatorvos?*

-Talán a kicsiből. Benne még bizok.
A nagyobbikból biztos nem.

*-Mivel tölti a szabadidejét? És
egyáltalán mennyi van?*

-Kevés. Nagyon szeretek olvasni,
próbálom a könyvéhséget fenntartani és
valamennyire csillapítani. Szeretem a
komoly zenét, szoktunk kirándulni a
hegyekbe, szeretem a természetet.

*-Visszatérve az egyetemhez: a
kórbonctan oktatás megállja a helyét
világviszonylatban?*

-Erre csak annyit tudok válaszolni,
hogy a tanszék tematikáját a bécsi egyetem
elkérte a saját programjuk kialakításához. A
másik pedig, hogy a múlt év őszén
Budapesten volt a Pathológus
Világkongresszus és Texasból volt itt egy
állatorvos professzor, ő is elkérte a
tanrendünket. Náluk is redukálni akarják a
kórbonctan anyagát és mivel a két egyetem
szisztémája hasonló, meg akarta otthon
mutatni, hogy nálunk milyen erős anyaggal
dolgoznak. De bárki, aki itt megfordult és
látta a bonctermi anyagunkat, látta az
oktatási tematikát, elismerte annak
világszínvonalát.

*-Mióta vizsgáztat? (A pontos választ
a Tanár úr önéletrajzában néztük meg,*

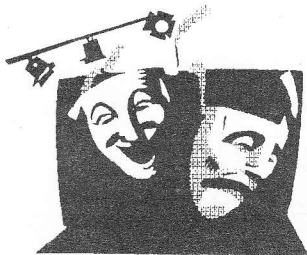
*aholis kiderült, hogy 1986-ban az év
legjobb gyakorlatvezetője lett.)*

-1990-től kórszövettanból, 1996-tól
pedig bonctermi gyakorlatból. És ide is
értünk a témához. Vetési professzor úr úgy
indított el engem, és én hitvallását magamévá
is tettem, hogy a hallgatónak oda kell adni
azt, ami a hallgatót megilleti, minden
információt és minden lehetőséget biztosítani
kell az anyag elsajátításához. Mivel ez egy
olyan tárgy, amely megalapozza a hallgatók
a későbbi munkáját, ezért úgy gondolom, ha
korrektül visszakéri az ember azt, amit a
tanulmányok során elmond, akkor nyugodtan
alhat. Egy időben a magam irányába
presztizst csináltam abból, hogy az élbolyban
legyek a gyakorlatvezetők között. Azonban
vállalom, azt a népszerűtlenséget, hogy a
feltételek ismertetése után kellő szigorral
kérem számon az anyagot a vizsgán. Inkább
most szidjanak, mint majd később. A
vizsgáztatásnak van egy olyan típusa, amikor
az ember arra kíváncsi, hogy mit tud a
hallgató, és lehet úgy is vizsgáztatni, hogy
mit nem tud. Én mindig azt kérem számon,
hogy mit tud.

*-Végezetül annyit, hogy vizsgázni
jobb, vagy vizsgáztatni?*

-.....Egyik sem...Ez egy szükséges
rossz.

KZMJ

Kultúr-box

avagy hogyan szélesítsük látókörünket

PESTA IMRE ROVATA

A tisztelt szerkesztők kérésére szívesen elvállaltam egy rovat útjára indítását, ami terveim szerint minden számban valamilyen kulturális témával foglalkozna, legyen az mozi, színház, kiállítás, vallás stb., *azzal a céllal, ami az alcímben is szerepel: látókörszélesítés.*

Ezért buzdítanék mindenkit, hogy ha látott, hallott valami jóról vagy rosszról, bátran írjon a Kultúr-boxba és ossza meg élményét a többiekkel.

Mielőtt azonban belevágnék a közepébe, egy felhívást szeretnék közzétenni. Néhányunkban felmerült a kérdés, hogy nem lehetne-e valamiféle filmklub-szerű dolgot szervezni, filmesztétikai, filmtörténeti előadással összekötve. Arra gondoltam, hogy ha elég sok embert érdekelne a téma, akkor megkérném Réz András filmkritikust, hogy jöjjön el hozzánk és beszéljen néhány filmről. Szóval akinek sikerült felkelteni az érdeklődését, az lóhalálában rohanjon a szerkesztők valamelyikéhez vagy hozzánk (Plutzer Imre, Kranyecz Ferenc, Pesta Imre III. évfolyam).

* * *

Elsőként egy nem túl ismert vallással, a buddhizmussal szeretnék Titeket megismertetni.

A vallás kialakulása az i. e. 500-as évek közepére tehető. Ekkor élt az az ember, akinek tevékenysége révén a buddhizmus elindult azon a mintegy két és félezer éves fejlődésen, aminek eredményeként ma már a nagy világvallások egyikeként beszélhetünk róla. De kezdjük az egészet az elején...

Észak-Indiában járunk, abban az időben, amikor ezen a területen négy nagyobb és egy sereg kisebb királyság terült el, fejlett iparral, kereskedelemmel és állattenyésztéssel, jómódú városokkal és falvakkal. Itt, a Himalája lábánál fedezhetjük fel a Sákja nemzetség területét. Ennek a nemzetségnek Gautama nevű ágából származott Sziddhártha (= aki céljait elérte) vagy másik nevén Sákja-muni (= a Sákják bölcse). Apja, Szuddhódana nagybirtokos patricius; anyja, Maja szintén a Sákják közül származott.

Születéséről pontosat nem tudunk, azonban sok legenda született erről az eseményről. Ezek arról számolnak be, hogy az ifjú Buddha egy hatagyarú fehér elefánt képében behatol anyja méhébe, ahol elmélkedésbe merülve időzik 10 hónapon át, majd csodás előjelek után a Lumbini ligetben jobb oldalon kilép Maja méhéből. Születését csodák tömkelege kíséri. Maja hét nappal később meghal, a gyermek gondozását nővére veszi át, akinek egy öreg bölcs megjósolja, hogy a fiút egy öregembernek, egy betegnek, egy halottnak és egy szerzetesnek a látványa fogja szerzetesrendbe lépésre indítani. E szavak hallatán óvintézkedéseket hoz a mostoha, azonban minden hiába, az ifjú herceg egy napon kocscikázás közben meglátja a fent említett négy alakot. Elhatározta, hogy lemond a jólétről, lenyíratta haját, magához vette a nyolc tárgyat, amire egy szerzetesnek szüksége van (három ruhadarabot, egy övet, az alamizsnás szilkét, borotvát, varrótűt és vízszűrő szitát) és elhagyta otthonát. Ezután sokévi vándorlás, vezeklés, önsanyargatás során kereste az Utat, mígnem hét esztendő után egy fügefá alatt megvilágosodott, Buddha lett.

Mit is mond ez az új vallás, melynek alapítómestere Buddha volt. A tanítások azt hirdetik, hogy minden földi jó és öröm mulandó és hívságos, hogy a világ a szomorúság helye s minden élet csak szenvedés — végtelen szenvedés, amitől a halálban sincs megváltás, hiszen a lélek vándorlás ősi hite szerint az ember halála után azonnal újjászületik az istenek, emberek, démonok, kísértetek, állatok vagy a kárhózzottak világában.

Buddha megvilágosodáskor felfedezte a négy nemes igazságot, t. i. a szenvedést, a szenvedés okát, a szenvedés megszüntetését és a szenvedés megszüntetésére vezető utat.

1...Ez, ó a szenvedés nemes igazsága: A születés szenvedés, az öregség szenvedés, a betegség szenvedés, a halál szenvedés. Együtt lenni azzal, aki nem kedves, szenvedés. Távol lenni attól, aki kedves, szenvedés. El nem érni azt, amit az ember óhajt, szenvedés....

2...Ez, ó a szenvedés eredetének nemes igazsága: Ez az újjászületést kiváltó, gyönyörrel és sóvárgással járó vágy, ami itt-ott megtalálja a maga örömet....

3...Ez, ó a szenvedés megszüntetésének nemes igazsága: E vágy megszűnése a kívánságok fáradhatatlan megsemmisítése által....

4...Ez, ó a szenvedés megszűnéséhez vezető út nemes igazsága: Ez az a *nyolcszoros út*, amely a következőkből áll: helyes nézetek, helyes gondolatok, helyes beszéd, helyes cselekedetek, helyes élet, helyes törekvések, helyes összpontosítás és helyes elmélkedés."

Buddha nyilvános tevékenysége során tanait terjesztve bejárta Észak-India nagy részét, miközben a szerzetesek egyhangú életét élte. Erről az időszakról szinte semmi emlék nem maradt fenn, annyit azonban biztosan tudunk, hogy tanítói működésének ötödik évében apácarendet alapított.

Buddha a hagyományok szerint 80 éves korában halt meg. Utolsó szavait tanítványaihoz intézte: „Rajta szerzetesek, hallgassatok rám! Minden mulandó, ami keletkezett. Törekedjétek fáradhatatlanul!”

Buddha halála után 200 évvel Asóka király kerítette hatalmába India legnagyobb részét, aki elfogadta és állami támogatásban részesítette a buddhizmust. Misszionáriusokat küldött India minden részébe, valamint Sri Lankára, Szíriába, Egyiptomba és Görögországba. Elsősorban tehát az Ő tevékenységének köszönhető, hogy az egykori indiai szekta világvallássá nőtt.

Sri Lankából a buddhizmus kelet felé Thaiföldre és Indokína különböző részeire jutott el. Északon elérte Kasmírt és Közép-Ázsiát, ezekről a területekről pedig Kinába került, ahonnan már csak egy lépés volt Korea és Japán. A buddhizmus eljutott Tibetbe is, ahol annak helyi irányzata, a lámaizmus alakult ki.

A legújabb kor pedig megadta a lehetőséget ennek a világvallásnak fejlődött irányzatnak, hogy „megfertőzze” Európát és Amerikát is. Ma a világon több, mint 500 millióan vannak a buddhizmus hívei.

A témához kapcsolódik a Hopp Ferenc Kelet-Ázsiai Művészeti Múzeumban (VI., Andrássy út 103., Ny: 10 - 17 óráig) 1997. augusztus 31-ig nyitva tartó kiállítás, melynek témája a délkelet-ázsiai buddhista művészet. Ha szép dolgokat akartok látni, érdemes elmenni.

Az egyetemi lovassport

— *Rendszeres sportolás, versenyzés az egyetem elvégzése mellett* —

Ezzel a cikkel egy új rovatot szeretnénk indítani. Az alapkérdés a következő lenne: Lehet-e az egyetemi elfoglaltságok mellett (gyakorlatok, vizsgák) rendszeresen sportolni és komoly versenyeredményeket elérni, ugyanakkor sikeresen abszolválni a vizsgákat?

Szeretném, ha ezen cikk elolvasása után más is kedvet kapna, és más sportágakról (foci, kosárlabda, kézilabda), hasonló sporttelményekről írna. Talán így több diák kap kedvet a rendszeres sportoláshoz, és nem csak egy-egy verseny (pl. Agrár Sportnapok) miatt állna össze egy csapat, hanem egész évben rendszeresen lennének edzések, meccsek. Gondolom, hogy azt minden sportoló és oktató tudja, hogy milyen nehéz időt találni a sportolásra, de mindent meg lehet oldani, ha igazán akarjuk. Persze ehhez az is szükséges, hogy tolerálják a sportoló verseny miatti esetleges hiányzásait, értékeljék a jó eredményt ne csak az egyesületben, a családban, hanem az egyetemen is.

Legelőször egy olyan sportágot szeretnék bemutatni, amely szakmailag is közel áll az állatorvosláshoz, hiszen itt is az állat-ember kapcsolat áll előtérben.

Egyetemünk sportegyesületének lovas szakosztálya szép eredményeket ért el az elmúlt 7 évben. A múltbeli eseményekről pár szóban:

1989-ben vette át a Nemzeti Lovardát az egyetem a Lóverseny Vállalattól, ekkor alakult meg a Lovas Szakosztály Horváth Sándor, a testnevelési tanszék akkori vezetőjének támogatásával. Előzőleg működött már itt egy gyermeklovagoltatással foglalkozó klub is, amelynek tagjaihoz egyetemista hallgatók is csatlakoztak, vállalva a kötelező edzéseket és versenyeket. Azok a hallgatók nyertek felvételt ide, akik előzőleg már tudtak lovagolni, vagy már kész versenyzőként érkeztek. (Itt hívnám fel azok figyelmét, akik szeretnek lovagolni, hogy ebbe a csapatba csak azok kerülhetnek be, akik már közép (vagy annál jobb) szinten tudnak lovagolni. Akik még nem tartanak itt, azoknak a bérlovardát tudom ajánlani, /Nemzeti Lovarda 8. istálló/. Itt megfelelő alapkiképzésben vehetnek részt. Részletekről a testnevelési tanszéken lehet érdeklődni).

A lovak és a lovasok mellett elengedhetetlen volt egy jó edző jelenléte, munkája is. Az alakulástól kezdve napjainkig ezt, és a szakosztályvezető tiszteét egyaránt dr. Bartha László látja el. Dr. Bartha László (akit mindenki csak „Laci bácsinak” ismer) 1942-ben kapta állatorvosi diplomáját, egészen nyugdíjba meneteléig lovakkal foglalkozott. Mint lovas ember, és mint ugró- és díjlovas bíró nagy tapasztalattal rendelkezik, és mindent megtesz annak érdekében, hogy ezekből tanítványai is tanuljanak. Bátran merem állítani, hogy az ő szerető gondoskodása, lószere, türelme lóhoz és lovashoz egyaránt, magas szintű szakmai munkája, szigorú, de korrekt versenyre való felkészítése nélkül nem tudunk volna ilyen jó eredményeket elérni.

A szakosztály hat lóval indult, mára már a létszám és az összetétel is megváltozott. Nehéz szívvel meg kellett válnunk kiöregedő sporttársainktól —gondolok itt a feledhetetlen egyéniségű, és nagyon jó képességű, Cassino-ra, aki nehézsúlyú országos ugróversenyen (130-140cm) szerepelt—, de helyettük új, ígéretes csikókat kaptunk.

Az eredményekről: 1989-ben és 1992-1996-ig a mi csapatunk nyerte a Díjlovagló és Díjugrató Főiskolás Országos Bajnokság csapatversenyét, valamint egyéni I., II., III., helyezést.

1990-91-ben csapat II., és III., helyezést értünk el. Minden évben szerepeltek lovasaink a Díjlovagló és Díjugrató Budapest Bajnokságon, ahol több egyéni I-VI. helyezést, valamint érmekeket nyertek.

1994-ben az Agrár Sportnapokon a férfi csapat az I., a női a III. helyet szerezte meg, ugyanezen a viadalon 1996-ban a női csapat nyerte az aranyérmet, valamint egyéniben a legjobb lovasnak járó kupát.

Néhány szót a lovakról:

Legjobb eredményeket Cassino (kisbéri félvér, herélt), és Alkalmas (magyar félvér, herélt) érték el. 1996-ban nőtt a lólétszám, most 8 db lovunk van. Sorrendben a tapasztaltabbaktól kezdve a csikókig: Alkalmas, Guliver, Penta, Sikeres, Vadlő, Tequila, Attasé és Árgyél. Célunk az, hogy a csikókból is legalább olyan jó versenylovakat neveljünk, mint amilyenek az elődök voltak. Természetesen ez a megállapítás a lovasokra is érvényes.

1989-től a következő hallgatók képviselték egyetemünket a különböző versenyeken:

Jármay Miklós, Bodó Gábor, Juhász Csaba, Benczik Judit, Görög Nóra, Török Tamás, Kordula Kurzl (német hallgató), Korb Diana, Makra Zita, Kővári Krisztina (Testnevelési Egyetem), Stollár Katalin, Mándoki Mira, Boncz Attila, Szekér András, Catrine Tormoen (norvég diák) valamint Feczko Péter, Kulik Mónika, Kovács Szilvia, Schweickhardt Eszter, Koltai Krisztina, Kovács Márta, Horváth Gabriella (Könnyűipari Műszaki Főisk.), Della Donna Aliz (BME), akik a mai napig a csapat tagjai.

Sikeres államvizsgát tettek, és diplomát kaptak: dr. Bodó Gábor, dr. Juhász Csaba, dr. Görög Nóra, dr. Török Tamás, dr. Benczik Judit, dr. Jármay Miklós, dr. Korb Diana, dr. Makra Zita és dr. Stollár Katalin.

Sajnos 1996. szeptemberétől az egyetemnek nem áll módjában anyagilag támogatni a Lovas Szakosztályt, a szép eredmények ellenére sem. Ez azt jelenti, hogy a lovak tartási, és szállítási költségeit a Nemzeti Lovarda állja, úgy látszik

Prutkai Zoltán igazgató úr még lát bennünk és a lovakban fantáziát. A versenyzés egyéb költségeit szponzori támogatásból fedezzük, a felszereléseket, szerszámokat magunk vásároljuk, ami az ösztöndíjából elég nehezen fedezhető.

A lóval való törődés teljes embert kíván a hét minden napján, tehát az ember megtanulja beosztani az idejét. Ebben a sportban nem lehet azt mondani, hogy hetente csak kétszer „kell” edzésre menni. A lónak minden nap mozgásra van szüksége, tehát a lovasnak mennie kell lovagolni ha esik, ha fúj, ha -10 °C van vagy nyári hőség akkor is. A csapat tagjai teljes mértékben vállalták és vállalják mindezt a mai napig is. Ezt a sportot csak teljes odaadással lehet űzni, hiszen a ló nem eszköz, hanem társ, és ha nem tudunk megfelelően bánni vele, nem lesznek eredmények sem. Ki kell, hogy alakuljon egyfajta kölcsönös megértésen, barátságon alapuló párbeszéd, bensőséges kapcsolat ló és lovas között. Mint ahogy az embernek, a lónak is vannak „rossz napjai”, és ha ezt a lovas nem érzi meg, nem tolerálja, akkor megszűnik az összhang. Két egyéniség közös munkája helyett két különálló lény fog együtt, de önállóan dolgozni, ahelyett, hogy összecsiszolódtott „fogaskerekek” módjára összehangoltan mozognának. Ez természetesen kedvezőtlenül hat egy-egy versenyen hiszen a legfontosabb pillanatokban a lónak a lovas legkisebb rezdülésére is reagálnia kell, mert ennek elmaradása egy-egy verőhibát, időtűllépést vonhat maga után. Persze ez a lovasra is ugyanúgy érvényes. Ha a lovas nem ismeri eléggé lovának minden rezdülését, nehezen fogja felismerni azt is, ha a ló beteg, sánta. Akármennyire igyekszünk is vigyázni sporttársainkra, egy-egy kisebb-komolyabb sántaság elő szokott fordulni, aminek számtalan oka lehet. A sántaság felismerésében és gyógyításában nagy segítséget nyújtottak a Nemzeti Lovarda állatorvosai, valamint a Sebészeti Tanszék és Klinika orvosai, akiknek munkáját ezúton is köszönjük. Itt szeretnénk köszönetet mondani Ránky Mátyásné Németh Angélnak, a testnevelési tanszék vezetőjének, aki az egyetem részéről felügyelte eddigi munkánkat, képviselte érdekeinket.

A ló szeretete türelemre, toleranciára, a vele való bánásmód fegyelemre, pontosságra, felelősségvállalásra, a versenyeken való részvétel összpontosításra, saját izgalmonkon való felülkerekedésre tanít. Ezen a tapasztalatok felhasználása segít a vizsgákon való jó szereplésben, nagyobb teljesítmények elérése érdekében, hiszen maga az élet is egyfajta verseny. Szumma-szummárum ezzel a cikkel arra szerettem volna rávilágítani, hogy a problémák ellenére lehet versenyezni, jó eredményekkel az Egyetem hírnevét öregbíteni. Remélem mások is kedvet kaptak, hogy egy-egy sportágat bemutassanak. Várjuk írásaitokat!

Kulik Mónika IV. évf.

A képrejtvény megfejtése:

A felvételt 1996 januárjában készítettem a Bükkben a dédesi vár alatt húzódó Tarna-völgy oldalában. A kép egy gímszarvas (*Cervus elaphus*) tehén jobb szemét ábrázolja felülnézetből. Érdekessége a pillaszőrökön gyöngyfüzéryszerűen ülő "harmatcseppek". Ehhez persze megfelelő időjárásra van szükség. A sűrű hóesés az állatokat is eléri, és amíg melegek, megolvad testfelületükön. Kihűlés után persze ők is fehér lepellel takaróznak, mint humán sorstársaik.

Az alatt a fél óra alatt, míg az állat teljesen magára hagyott volt, nyugodtan el lehetett rá fotózni csaknem egy egész tekercs filmet. Akkor kellett csak odébb állni, mikor a távolból meghallottam a közelgő emberek hangjait. Elejtői voltak azok, akik kocsíért mentek el, de szerencsémre a nagy hóban elakadtak, ezzel időt hagyva nekem az alapos fényképezésre. Egészen idáig ugyanis egy frissen lőtt szarvasról beszéltem, amit véletlenül találtam. Érdemes tehát télen-nyáron járni az erdőt, mindig találhatunk valami apró ajándékot (olykor nagyobbakat is), amire nem is számítottunk.

Tóth Péter III. évf.

Máshol is vannak vizsgák...

Egy diák az ELTE bölcsészkarán vizsgázik. Horatiust húzza ki a tételek közül. Horatius... Horatius... semmi. Egyszerűen semmi nem jut az eszébe. Elhatározza, hogy máskor nem fog egy nap két vizsgát letenni és legalább négy napot fog rá tanulni. Még mindig Horatius nevét motyogja, de a híres költő mintha kacagna a magasból. Bosszantja, hogy nem Szophoklész-t húzta, mert a 15 tételből azt az egyet tényleg megtanulta, és amúgy az érettség-in is abból kellett esszét írni.

A tanárnő fáradtan mereng maga elé. Reggel 10 órakor felkelt, majd a gyereket bedobta az oviba. Az óvoda felé tartó futást felhasználta egyben arra, hogy a család kutyáját, Sándort levigye sétálni. Bal kezében kisfia, Konstantin, jobb kezében Sándor. Útközben összeborzolt haját egy befőttesgumival próbálta rendezni, vett három doboz szofit, valamint az Élet és Irodalom legfrissebb számát.

Azzal már régóta megbarátkozott, hogy ott délután kettőkor kezdődnek a vizsgák. Már az sem okoz gondot, hogy nincsen maximálva a vizsgázók száma. Így ma már ez a fiú a huszonkettedik. A feleletek átlagos hossza öt-hat perc volt a mai napon is. Viszont ha ez a gyerek nem gyorsít, gondolja magában, akkor nem fog hazaérni "A homok titkai" című brazil sorozatra.

"A nagy Horatius nagy költő volt" -mondja kissé izzadva a diák, viszont ezt a mondatot határozottan, egyenesen a tanár szemébe vágja. A kollégiumban szervezett tanfolyamon megtanulta: mennyire fontos, hogy a kis tudást is tökéletes előadásmódban tálalják. A jegyet döntő módon úgyszintén csak ez befolyásolja. A mondat után azonban megszakad a film. Többet már nem tud kipréselni magából. Ismerek olyan egyetemet, ahol egy ilyen eset után akkora egyes írnának be az indexbe, hogy a hallgató bánatában elővenné gimnáziumi könyveit, és újból felvételizne.

Ez a tanárnő ellenben csak ennyit mond: "Nem baj, elégséges." "Carpe diem!" -szól a diák, és hálásan néz rá. "Na jó, hármast!"

Miután kilép az ajtón évfolyamtársaival az esti bulit szervezi, melyen azt fogják megünnepelni; hogy túl vannak a három szigorlatból és a tíz kollokviumból álló vizsgaidőszakon. Abban viszont nem tudnak megegyezni, hogy mit csinálnak azalatt a két hét alatt, amelyik még a januárból hátravan.

Hazafelé barátunk már azon gondolkodik, hogy 4.2 felett lesz-e az átlaga, mert akkor már ötjegyű ösztöndíjat fog kapni havonta.

"Hát igen. Vannak olyan emberek, akiknek egyszerűen jó az agya, vannak, akiknek meg nagyon nehezen megy a tanulás" -gondolja otthon, miután hugára néz, aki már három hete tanul ugyanarra a vizsgára: az anatómia szigorlatra.

Kunsági Zoltán

Mi a szerelem?

Fiz-kém:

Olyan, mint az Ohm törvény, ha nagy a feszültség, kics az ellenállás és fordítva.

Anal-kém:

Adott részszélességnél a spektrum azon része, ahol a fehérje elnyelése maximális.

Növénytan:

Mikor a fa gyökeret ver a szűzföldbe.

Állattan:

Amikor az erdei (c)siklót utoléri a nagy fa szú.

Genetika:

Kasszafúrás a génbankban.

Kolloid:

Amikor a szemipermeabilis hártýából permeabilis lesz.

Biometria:

Két halmaz elemeinek összes lehetséges permutációinak variációi.

Szerves kémia:

Heves back-side támadás I-vel.

Filozófia:

Amikor elmegy a tudat, mert jön az anyag.

PG:

Az eredeti tőke felhalmozás kezdeti szakasza, amikor a nagy hal bekapja a kistökét.

Matematika:

Ha nem vigyázunk 1 meg 1 három is lehet, ha későn vonunk gyököt.

Honvédelmi ismeretek:

Amikor a külső felforgató propaganda rést üt a nő védelmi rendszerén.

Második idegennyelv:

Amikor a második idegennyelv nem kívánatos.

Ökológia:

Futó szimbiózis, amiből néha összenövés lesz.

Rendszertan:

A taxonon belüli egyedek olyan új egyedet létrehozó tevékenysége, amely az új egyed zavaró, új tulajdonságai miatt gyakran megzavarja, feladat elé állítja a taxonómusokat, főleg a fiatalabb, tapasztalatlanabbakat.

Fizika:

Ellentétes neműek olyan vonzalma (vonzása), amely gyakori kisülésekhez vezet.

EQUUS-NAPOK '97

ÁPRILIS 25-26.

Végre itt a várva várt pillanat! Az Equus-napok feltámad romjaiból!

Tanárainktól, állatorvosoktól hallottuk, hogy régen micsoda diákélet folyt az egyetemen. Ezt a hagyományt szeretnénk feleleveníteni, és reméljük a folytatás sem marad el. A buli sikere Rajtatok múlik !!! Gyertek el, vegyetek részt a programokon, állítsatok Boss Major jelöltet! A jelölés nemcsak évfolyamonként történhet, bárki szervezhet magának csapatot. A jelöltek maguk szervezik meg a felvonulásukat és a korteshadjáratot, melynek végén kiderül, hogy ki lesz a Boss Major! Győzzön a jobb!

A programtervezet a következő:

Ápr. 25. 12.00-tól Felvonulás az egyetemtől a kollégiumig.

Az egyetem vezetősége fogadja a diákságot.

Boss Major-jelöltek kortesmûsorai, Boss Major választás

Koncert

Ápr. 26. 11.00-tól Sportrendezvények: Tanár-Diák, évfolyamok közötti labdarúgó mérkőzések.

Tanszéki bemutatkozó mûsorok.

Vetélkedő az évfolyamok között.

Záróest, ökörsütés, sörsátor.

Észrevételeitekkel, ötleteitekkel árasszátok el a szervezőket. Úgy kell nekik, minek vállalták el...

A szervezők: Lőrincz József, Sándor Gergely - Boss Major választás

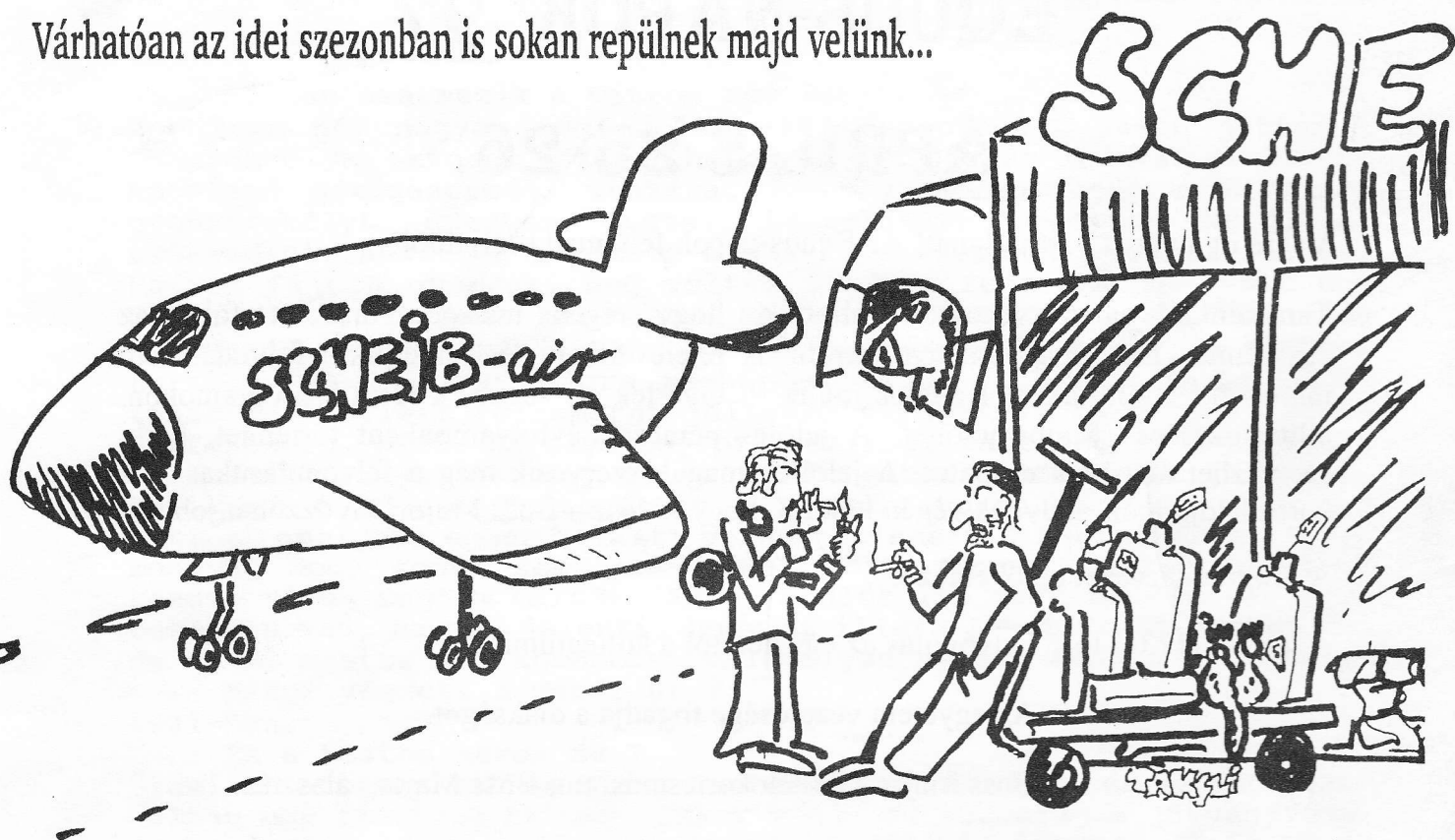
Szabó Orsi, Komlóssy Zsuzsa - sport

Molnár Beáta, Barna Ágota - vetélkedő, egyéb

III. évfolyamos hallgatók.

Várhatóan az idei szezonban is sokan repülnek majd velünk...

Nyugi, nem ösztöndíj, csak a jegyeimet tettem meg a totón...

